Ազգ
Azg armenian daily
28 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 2002 ՇԱԲԱԹ 240 (2685)

ՇՆՈՐՀԱՎՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ ԵՎ ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԴ

Սիրելի հայրենակիցներ,

Հայաստանի Ռամկավար Ազատական կուսակցության անունից շնորհավորում եւ ամենայն բարիք ենք մաղթում Նոր՝ 2003 թվականի եւ Սուրբ Ծննդյան կապակցությամբ:

Գալիք տարին լի է քաղաքական իրադարձություններով: Փետրվարի 19-ին տեղի են ունենալու Հայաստանի Հանրապետության նախագահի, իսկ մայիսի 29-ին՝ Ազգային ժողովի ընտրությունները: Վստահ ենք, որ ձայնը տալով հօգուտ Ռոբերտ Քոչարյանի՝ մեր հայրենակիցները կփվեարկեն հանուն հայ ժողովրդի բարգավաճման, հայոց պետության հզորացման ու ամրապնդման, հանուն երկրի եւ ազգի ապագայի: Վստահ ենք, որ մեր ժողովուրդը, ի դեմս նորընտիր Ազգային ժողովի, կունենա տեսնել նվիրյալների, բանիմաց քաղաքագետների, որոնք կարող են զբաղվել օրենսդիր գործունեությամբ ի շահ ազգային հիմնարար խնդիրների լուծման:

Սիրելի հայրենակիցներ,

Հանուն աշխարհասփյուռ, 117-ամյա Ռամկավար Ազատական կուսակցության, ցանկանում ենք Ձեզ առողջություն, հաջողություններ հասարակական կյանքի բոլոր ոլորտներում, անձնական երջանկություն:

Շնորհավոր Նոր տարի եւ Սուրբ Ծնունդ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Կայունությունն ու միասնականությունն ամրապնդելու տարի

Գրեթե բացորոշ է, որ Նոր տարում Մ. Նահանգները, վերջին տասնամյակում արդեն 5-րդ անգամ, պատրաստ է սկսելու՝ այս անգամ Իրաքի դեմ, կրկին: Դժվար է ասել՝ այդ պատերազմը կավարտվի միայն Սադդամ Հուսեյնի վարչակարգի ջախջախումո՞վ, թե՞ տարածաշրջանային այլ շարունակություններ կունենա: Սակայն հաստատ է, որ աշխարհաքաղաքական նոր փոփոխություններ կլինեն, ընդհուպ՝ քաղաքական քարտեզի վերաձեւումներ: Արդեն ուրվագծվում է ընդլայնված Մերձավոր Արեւելքի վաղուց փայփայվող գաղափար-ծրագիրը, որն «ընդդեմ ահաբեկչության» կարգախոսի ներքո առերեւույթ առաջնորդվելու է ժողովրդավարության կարգուսարքով, մինչդեռ խորքում՝ ղեկավարվելու է մեկ եւ միակ կենտրոնից իջեցված ռազմատնտեսական տնօրինումներով:

Մեր կամքից անկախ՝ Հայաստանը, ինչպես ողջ Անդրկովկասը, հայտնվելու է աշխարհաքաղաքական այդ նոր միավորի ձեւավորման հորձանուտում եւ ստիպված է լինելու կանգնել ավելի խիստ երկընտրանքների առաջ: Մեր բոլոր, առայժմ անլույծ հարցերը, եւ առաջին հերթին Ղարաբաղյան հիմնախնդիրը, մնալու են նոր աշխարհակարգի թելադրված պայմանների տակ: Հետեւաբար անհրաժեշտ է մի քանի տարի արդեն հաջողությամբ կիրառվող փոխլրացման արտաքին քաղաքականության այլընտրանքներ ունենալ ձեռքի տակ, մանավանդ եթե մեր ռազմավարական դաշնակից Ռուսաստանը շարունակի անտեսել այն հանգամանքը, որ ռազմակայանի կողքին եւ դրանից առավել տնտեսական ներդրումային ներկայությունն է լինելու իր գլխավոր կռվանն այս տարածաշրջանում եւ առաջին հերթին Հայաստանում:

Իրերի այս կացության մեջ Հայաստանի իշխանություններից պահանջվում են առավել խոր հաշվարկներ, ազգամետ դիրքորոշումներ եւ նպատակասլացություն: Բոլոր ասպարեզներում բանիմաց, նվիրյալ մարդկանց ներկայություն: Յուրաքանչյուր դիրքում ամեն մի ձախողություն այսուհետեւ ազդելու է ընդհանուր համակարգի, հետեւաբար ազգային գերագույն շահերի վրա: Ճիշտ է, անցնող տարին իր տնտեսական ու քաղաքական ձեռքբերումներով բավական հաստատուն էր, որի մասին հետագա էջերում մեր աշխատակիցները համապատասխան ամփոփումներ են կատարել: Սակայն գոտեպինդ եւ անքասիր աշխատանքը դեռեւս հեռու է մեր պետավարչական գործունեության հատկանիշը լինելուց:

Առաջիկա տարին լինելու է ընտրությունների տարի: Նախ՝ նախագահական, այնուհետեւ՝ խորհրդարանական: Առաջինի դեպքում մեր ժողովուրդը վերընտրելու է կայունությունը, որի պայմաններում միայն մեզ կհաջողվի դիմագրավել արտաքին ու ներքին մարտահրավերներին: Երկրորդ՝ խորհրդարանական ընտրությունների դեպքում մեր ժողովուրդն ընտրելու է միասնականությունը: Միասնականություն՝ խորհրդարանական մանդատ շնորհելու միայն այն ուժերին եւ անձանց, ովքեր քաղաքական ու մասնագիտական կարողություն, կամք եւ անանձնական նվիրում ունեն օրենսդիր իշխանության աշխատանքով զբաղվելու:

Միայն կայունությամբ եւ միասնականությամբ կկարողանանք հաղթահարել մեր երկրի ու ժողովրդի առաջ կանգնած դժվարությունները:

Շնորհավոր Նոր տարի եւ Սբ. Ծնունդ:

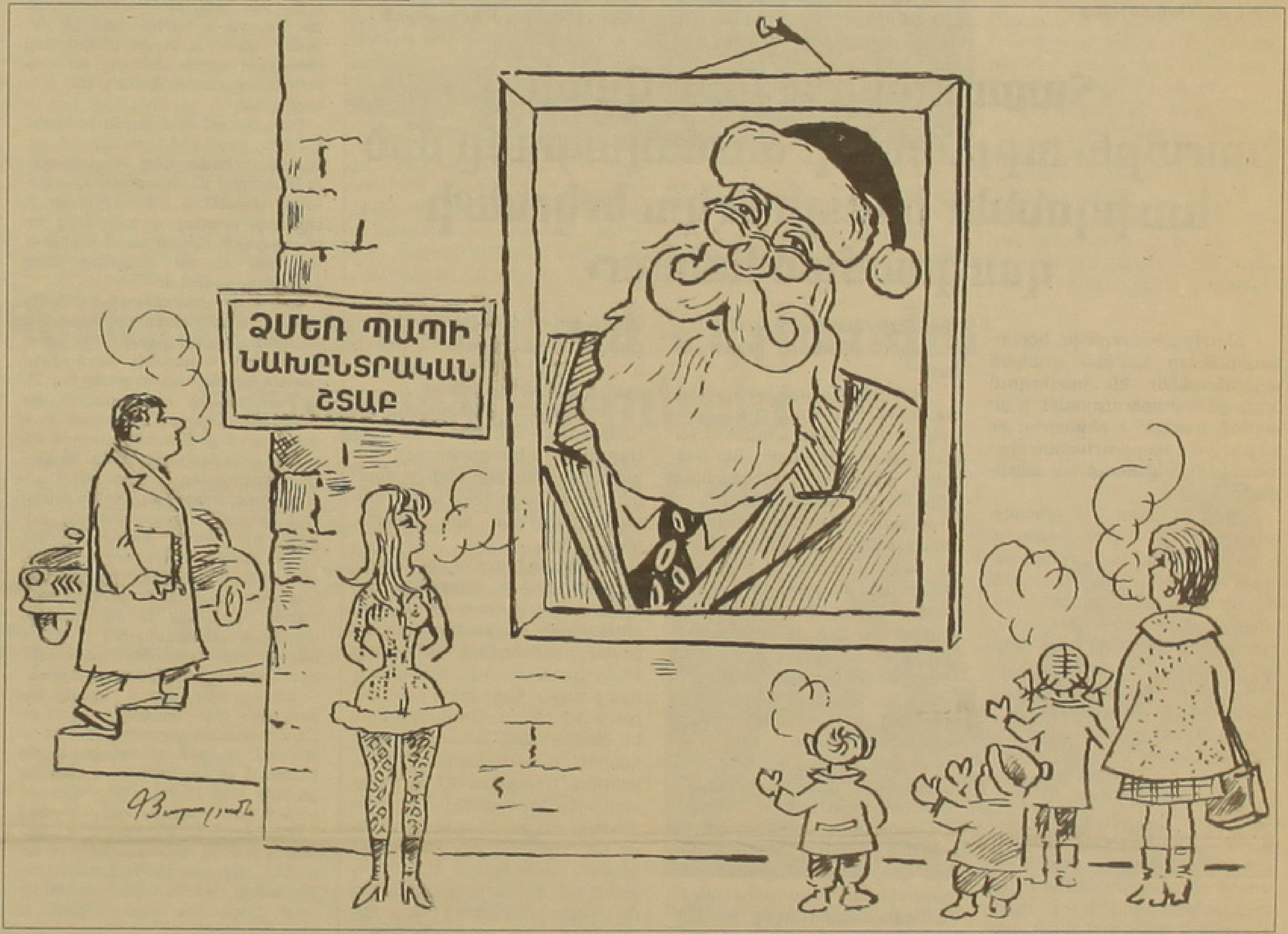

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

ՀՀ նախագահի տարեվերջյան այցը քաղաքապետարան

2002 թվականի Երեւանն ամփոփվեց ցուցանիշներում

ԿԱՐԻՆԵ ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ

«Եթե 2001 թ. քաղաքաշինական ծրագրերի ու խնդիրների առաջադրման տարի էր, ապա 2002-ը դարձավ դրանց իրականացման եւ կոնկրետ գործերի տարի», այսպես բնորոշեց Երեւանի քաղաքապետը մայրաքաղաքի կենսագործունեության հիմնական ուղղությունն անցնող տարում: Այդ գործերի թվում են Հյուսիսային պողոտայի, Հյուսիսային ճառագայթի կառուցման, «Լինսի» հիմնադրամի միջոցներով Երեւանի 12 փողոցների եւ 28 մշակութային օջախների վերակառուցման ծրագրերը: Նախորդ տարվա 37,7 մլրդ դրամի փոխարեն այս տարի կատարվել են 53 մլրդ դրամի շինմոնտաժային աշխատանքներ: 184 փողոցներում վերականգնվել է արտաքին լուսավորությունը: 2002-ին շահագործվել են նաեւ 14 հազար 600 քմ ընդհանուր մակերեսով բնակելի շենքեր:

Դրական շարժեր արձանագրվեցին ջրամատակարարման ասպարեզում: 983 շենքեր անցան 12-ժամյա, ողջ Դավիթաշենը շուրջօրյա ջրամատակարարման գրաֆիկի:

Քաղաքային տնտեսության տարբեր ոլորտների աշխուժացման արդյունքում 1 մլրդ 200 մլն դրամի եկամուտներ են արձանագրվել:

Տես՝ էջ 2

Ամենահայերից մեկը՝ Քըրք Քըրքորյան

Որը հայրենասիրության մասին խոսելու փոխարեն գործ է անում

Հետադարձ հայացք ձգելով անցնող տարվան, չենք կարող առանձին չանդրադառնալ մի մարդու գործունեությանը, որը երբեք բարձրաձայն չի արտահայտել հայ ժողովրդի հանդեպ իր տածած զգացմունքները, պաթետիկ ճառեր չի արտասանել նրա ծանր սոցիալ-տնտեսական վիճակի մասին, այլ լռելյայն կատարել է իր ազգաշահ, նախադեպը չունեցող գործը: Ամերիկահայ խոշոր բարերարի եւ ԱՄՆ-ում ամենաճանաչված գործարարներից մեկի համարումն ունեցող Քըրք Քըրքորյանի մասին է խոսքն անշուշտ:

Հայ ժողովրդի պատմության այս շրջանում չկա որեւէ այլ անհատ, որի ներդրումը մեր երկրի տնտեսական եւ սոցիալական կյանքում այդքան նշանակալի եւ արդյունավետ լինի, ինչպիսին Քըրք Քըրքորյանի ստեղծած «Լինսի» հիմնադրամինն է: Վերջինիս իրականացրած ծրագրերի թվարկումն արդեն ինքնին խոսում է՝ Հայաստան հումանիտար օգնություն բերող մոտ 135 օդանավերի վարձակալության գումարներն անցնող 14 տարիների ընթացքում, «Ձմեռ» ծրագրերի ժամանակ սփյուռքահայերի հանգանակած գումարների կրկնապատկումը, բիզնեսի զարգացման համար տրամադրված մի քանի տասնյակ միլիոն դոլարների վարկային ծրագրերը եւ վերջապես վերջին՝ կապիտալ ներդրումների ծրագիրը՝ 150 մլն դոլար ընդհանուր արժողությամբ: Նման ծավալների ներդրումներ Հայաստանում չէին կատարվել անգամ Խորհրդային Միության գոյության վերջին տարիներին: 2002 թ.-ին այս ծրագրի միջոցներով հիմնանորոգվեցին երկրի կարեւորագույն ավտոճանապարհները, 40-ից ավելի մշակույթի օբյեկտներ, Երեւանի փողոցները, հազարավոր մարդիկ աղետի գոտում տարիների սպասումներից հետո ստացան բնակարաններ: Ընդ որում, այս ծրագրերը դեռեւս չեն ավարտվել, եւ աշխատանքների մեծ մասը պետք է կատարվի նոր՝ 2003 թ.-ին:

Կարծում ենք, Քըրք Քըրքորյանն իրավացիորեն արժանի է մեր երկրի ու ժողովրդի կյանքում անցնող տարվա եւ գուցե տարիների գլխավոր հերոսը լինելու պատվին արժանանալուն:

Ա. Մ.

Հայ-թուրքական միջպետական մակարդակով երկխոսության անհրաժեշտության եւ պատրաստակամության մասին մեր արտաքին քաղաքական գերատեսչությունն անցնող տարվա ընթացքում հայտարարել է բազմիցս: Հայաստան-Թուրքիա հարաբերությունների կարգավորման խնդիրն «Ազգ» օրաթերթում մանրամասնում է ՀՀ ԱԳ նախարար Վարդան Օսկանյանը:

ություն չկա եւ չպետք է փնտրել: Ավելին, հարաբերությունների նորմալացումից հետո հնարավոր կլինի առավել կառուցողաբար մոտենալ այս եւ նման խնդիրների եւ գտնել լուծումներ քննարկումների ու երկխոսության միջոցով:

– Ինչպե՞ս եք մեկնաբանում «Թուրքիայի դրական ներգրավվածությունը մեր տարածաշրջանում» արտահայտությունն այն դեպքում, երբ Թուրքիան մերժում է իր անմիջական հարեւանի հետ դիվանագիտական հարաբերու-

երկու երկրների միջեւ առկա խնդիրներին: Վստահ եմ, որ Հայաստանի ու Թուրքիայի միջեւ հարաբերությունների նորմալացումը մեծ հորիզոններ կբացի թե մեր երկու երկրների զարգացման, թե տարածաշրջանում կայունության ամրապնդման առումով:

– Ինչպիսի՞ն են, Ձեր տեղեկությամբ, Հայաստանի քաղաքական կուսակցությունների դիրքորոշումները հայ-թուրքական երկխոսության ծավալման հարցում:

– Դատելով իմ ունեցած շփում-

«Հայաստանի եւ Թուրքիայի հարաբերությունների նորմալացումը մեծ հորիզոններ կբացի երկու երկրների զարգացման համար»

– Թուրքիայի նորընտիր իշխանությունները կարծես դրական ազդանշաններ են հաղորդում երկկողմ հարաբերությունների առումով. կարելի՞ է ենթադրել, որ հնարավոր է հայ-թուրքական միջպետական երկխոսության ակտիվացում:

– Ճիշտ եք նկատել, որ որոշակի ազդանշաններ կան, սակայն դրանք փոխանցված են միայն մամուլի միջոցով: Այնուհանդերձ, մենք դրական ենք գնահատում այդպիսի մոտեցումները: Մենք մշտապես հանդես ենք եկել երկու երկրների միջեւ առկա խնդիրները միջպետական երկխոսության միջոցով լուծելու օգտին: Հուսանք, որ պաշտոնական ազդակները նույնպես կհետեւեն, եւ սա իսկապես սկիզբը կդառնա փոխշահավետ երկխոսության ու քննարկումների:

– Հայոց ցեղասպանության ճանաչման խնդիրը ՀՀ արտաքին քաղաքականության օրակարգի առաջնահերթություններից է: Այս համատեքստում ինչպե՞ս եք պատկերացնում հայ-թուրքական միջպետական երկխոսության ծավալումը:

– Այո, Հայոց ցեղասպանության ճանաչումը մեր արտաքին քաղաքականության օրակարգում է, սակայն երբեք մեր կողմից չի դիտվել եւ չի դրվել որպես նախապայման Հայաստանի ու Թուրքիայի հարաբերությունների նորմալացման համար: Այս առումով այստեղ որեւէ հակա-

թյունների հաստատումը եւ շարունակում ենթարկել շրջափակման:

– Ելնելով հենց այն հանգամանքից, որ Թուրքիան չունի դիվանագիտական հարաբերություններ Հայաստանի հետ, չի կարող, մեր կարծիքով, դրականորեն ներգրավված լինել մեր տարածաշրջանում:

Կարծում ենք, որ Թուրքիայի տարածաշրջանում դրական կամ առավել անկողմնակալ ու հավասարակշռված ներգրավվածությունը կնպաստի կայունության պահպանմանը եւ առավել բարենպաստ միջոլորտի ձեւավորմանը Հարավային Կովկասում, ինչն էլ իր հերթին, անպայմանորեն, դրական ազդեցություն կունենա ԼՂ խնդրի կարգավորման վրա:

– Թուրքիայի հետ մեր երկրի հարաբերությունների կարգավորումն ինչպե՞ս կարող է փոխել մեր տարածաշրջանի պատկերը, նկատի առնելով ՆԱՏՕ-ի ծավալման վերջին զարգացումները եւ Հայաստանի ռազմավարական համագործակցությունը Ռուսաստանի հետ:

– Կարծում եմ՝ Թուրքիայի հետ մեր հարաբերությունների կարգավորումը պետք չէ կապել ո՛չ ՆԱՏՕ-ի ընդլայնման գործընթացների, ո՛չ էլ ՌԴ-ի հետ Հայաստանի համագործակցության հետ: Անշուշտ, դրանք գործընթացներ են, որ անուղղակի ազդեցություն են ունենում ողջ տարածաշրջանի վրա, սակայն դրանք անմիջականորեն չեն առնչվում մեր

ներից եւ որոշ քննարկումներից, պետք է ասեմ, դրական են: Բոլորն էլ գիտակցում են նման երկխոսության անհրաժեշտությունը:

– Ինչպե՞ս եք գնահատում Եվրամիություն-Թուրքիա հարաբերությունների կարգավորումը Հայաստանի տեսանկյունից. հատկապես Թուրքիայի հնարավոր անդամակցությունն այդ կառույցին:

– Գիտենք, որ Եվրամիությանն անդամակցությունը երկարատեւ գործընթաց է, որը պահանջում է թե տնտեսական, ու թե քաղաքական բարեփոխումներ, որոնք համահունչ են միության անդամ երկրների պահանջներին: Այդպիսի բարեփոխումների արդյունքում, կարծում եմ, մենք կտեսնենք առավել ժողովրդավար ու տնտեսապես կայուն Թուրքիա, որտեղ, ըստ ԵՄ պահանջների, պետք է պաշտպանվեն ու պահպանվեն մարդու բոլոր իրավունքները: Այս առումով այդ անդամակցության գործընթացն ինքնին ողջունելի է: Եվրամիության անդամության պայմաններից է նաեւ հարեւան երկրների հետ բարիդրացիական հարաբերությունների պահպանումը, եւ այս առումով եւս Թուրքիան որոշակի անելիքներ ունի եւ Հայաստանի առնչությամբ նույնպես: Կարծում եմ՝ ընդհանուր առմամբ, Եվրամիությանն անդամակցության գործընթացը դրական անդրադարձ կունենա մեր հարեւան երկրի վրա:

ԱՆԱԹ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

Կունենանք նոր՝ 20 դրամանոց մետաղադրամ

2003 թ. ընթացքում նաեւ 50, 100, 200 եւ 500 դրամանոց մետաղադրամներ

2003 թ. հունվարի 1-ից շրջանառության մեջ է դրվելու նոր 20 դրամանոց մետաղադրամ: Այդ մասին երեկ հայտնեց Կենտրոնական բանկի էմիսիոն գործառնությունների եւ դրամական պահուստների վարչության պետ Գեւորգ Թումանյանը: Նա նշեց, որ ցածր արժեքով թղթադրամները մետաղադրամներով փոխելու մասին նախկինում ասվել էր: Այս տարվա ընթացքում, հավանաբար հուլիսի 1-ից, շրջանառության մեջ կդրվեն նաեւ 50, 100, 200 եւ 500 դրամ արժողությամբ մետաղադրամներ: Կենտրոնական բանկի այս քաղաքականությունը Գեւորգ Թումանյանը բացատրեց նրանով, որ, ի տարբերություն թղթադրամների, մետաղադրամները չեն մաշվում, դրանք կարող են շրջանառվել տասնյակ տարիներ: Այնուհետեւ, չնայած մետաղադրամների ինքնարժեքը թղթադրամի համեմատ ավելի բարձր է, սակայն վերոնշյալ հանգամանքները նկատի ունենալով, մետաղադրամների գործածումը տնտեսապես ավելի շահավետ է:

«Իսկ ինչո՞ւ մինչեւ 500 դրամանոցներն են փոխարինվելու մետաղադրամներով» հարցին ԿԲ վարչության պետը պատասխանեց. «Այդ արժեքի դրամանոցներն ավելի դանդաղ են շրջանառվում բանկերում եւ ավելի արագ ձեռքից ձեռք անցնում, իսկ դրանից բարձրերը՝ հակառակը: Հետեւաբար, ավելի մեծ արժեքով (սկսած 1000 դրամից) թղթադրամներն ուշ են մաշվում: Այդուհանդերձ, մետաղադրամներն ունեն խոցելի տեղ. դրանք ավելի թույլ են պաշտպանված եւ ենթակա կեղծումների:

Նշենք նաեւ, որ նոր մետաղադրամները՝ 20 դրամանոցից մինչեւ 500 դրամանոց, անհամեմատ ավելի գեղեցիկ ձեւավորում ունեն եւ հաճելի են դիտվում, քան 10 դրամանոց մետաղադրամը: Գեւորգ Թումանյանից իմացանք ձեւավորման հեղինակի անուն-ազգանունը՝ Կարապետ Աբրահամյան:

Ա. Մ.

ՄՏՈՐՈՒՄՆԵՐ

Իբր թե հեքիաթ՝ ոչ այնքան տոնական տրամադրությամբ

Ցուրտը անդիմադրելի է դառնում, առավոտները դժկամությամբ ենք բացվում ու աղոթքը սառչում է շուրթերիդ: «Տեսնես ի՞նչ ենք արել», մտածում ենք: Հարեւան երկրում ցուրտը մարդկային կյանքեր է խլում: «Տեսնես սրանք ի՞նչ են արել»: Մի ուրիշ տեղ ջրհեղեղն է դա անում, մի տեղ պտտահողմը կամ երաշտը, ինքնաթիռներ են կործանվում կամ ահաբեկիչներ են հայտնվում այս ու այնտեղ: Ոչինչ չենք արել, պարզապես մի բան ենք մոռացել ու շարունակում ենք մոռանալ՝ ցուրտն ու սառցե բորդյուրները հայհոյելով՝ դժգոհ դեմքերով՝ մեր հոգսերի ծանրը ուսած: Հոգնե՞լ ենք, այո, հոգնել ենք:

Բայց սա տոնական տրամադրությո՞ւն է: Ցուրտը հարցնո՞ւմ է՝ տոնական է, տոնական չէ: Խանութների ցուցափեղկերը փայլփլում են, ռեստորանների ամանորյա սեղանների ճոխությունների ու տոնական լույսերի գովազդներից հեռուստացույցի էկրանը ճաք է տալիս, ու հագեցած ենք մեր երեկոները միտքը բթացնելու աստիճան:

Լավ է, որ փողոցներում եղեւնիներ չկան, ու նրանք Նոր տարվա նախօրեին չեն գիշերի պատերի տակ՝ անտուն ու խեղճացած: Փողոցների գործությունը շարունակվում է, համառ ցուրտը եւս: Չէ, այնուամենայնիվ, հրապարակում վեր խոյացող տոնածառը տոնական տրամադրություն չի ստեղծում: Առայժմ մոտալուտ տոնի մասին հիշեցնում են (բացի առողջությանը հակացուցված գովազդներից) տոնավաճառների ու դրանց մեծ մայթերի մարդաշատությունը, ամբոխի հրմշտոցները, գնումների մրցավազքը՝ հաճախ պարտադրվող եւ վերջին խնայողությունների հաշվին: Մի հնար լիներ, ազատվեինք մթերային քաշքշուկից, որ նախա եւ հետտոնական սպառված տրամադրություն է ծնելու շուրջս: Հետո տրտունջներ, ափսոսանք, շատ երեխաների աչքերում տխրություն:

Հեքիաթի պես լիներ, չէ՞, կյանքը: Երբ թագավորը միշտ է հղանում ծպտված շրջելու իր թագավորությունում, մտնում ամեն տուն՝ տեսնելու, թե ժողովուրդը ոնց է ապրում, թե իր մասին ինչ է մտածում, թե ինքը ինչն է սխալ, ինչը ճիշտ անում: Ու հետո իմաստնանում ու որոշում է կայացնում, ու տխրությունը պակասում է երկրում, տոնական գիշերը քաղաքում Ձմեռ պապիկների առատությունից ավելի շատ մուրացկաններ չեն լինում: Երեւի դրա ժամանակներն էլ կգան: Ու բոլորս՝ «ճոխ սեղանների մոտ քաղցողները», կհասկանանք, որ աշխարհին տուրք ունենք տալու՝ խղճի, խոսքի, բառի, գույնի նաեւ նյութի: Ու կընկալենք օրվա խորհուրդը: Տոնը կերուխումի համար չէ միայն, ուրախության սեղաններին հասող գինին ցավը պարտելու համար չէ միայն: Իսկ սեղանները որքան ծանրաբեռ են լինում, այնքան քաղցած են մարդիկ՝ հայացքներում հարցականներ՝ ինչո՞ւ: Որովհետեւ համընդհանուր ուրախությունն ուրախություն չէ, եթե մի տեղ մեկը քաղցած կամ անօթեւան է:

Մինչեւ տոնածառին պսպղացող լամպերը չփայլփլեն նաեւ մեր սրտերում, ջերմություն չի լինելու: Երբ մեր հոգիներում լույսը կվառենք, աշխարհում

այնժամ կբնակվեն հույսը, սերը, կարեկցանքը, եւ քաղաքը գորշ չի թվա ու փողոցն՝ անլույս, ոչ էլ ցուրտը՝ սառը ու դիմանալ դեռ կլինի: Միայն թե շատերը սա հասկանային, հատկապես նախընտրական խոստումներից առաջ եւ հետո, թե չէ սառած, հոգնած, վերջին կոպեկները սեղաններին դրած, տոնական խումհարներից հետո, էլ ի՞նչ ընտրություն: Եվ ո՞ւմ հետ կխոսեն գահի հավակնորդները: Չլինի ձայն բարբառո անապատի:

Սուտ փառքեր չփնտրենք, զի փլվում են բոլոր աշտարակները, երբ հիմքերը խախուտ են: Այնժամ խոսքը չի օգնի, ոչ իսկ լռությունը, որքան էլ պատեհական լինեն:

ՄԵԼԱՆՅԱ ԲԱԴԱԼՅԱՆ

ՀՀ նախագահի տարեվերջյան այցը քաղաքապետարան

Սկիզբը՝ էջ 1

Առանձնացնելով այս փաստը, ՀՀ նախագահն այնուամենայնիվ նշեց. «Ցուցանիշների աճը զգալի է, բայց ակտիվացման տեղ դեռ շատ կա»: Սակայն թե շինարարության, թե կրթության, առողջապահության, մշակույթի եւ այլ ասպարեզների վերաբերյալ փաստաթղթային ամփոփումներից առավել շատ նախագահին հետաքրքրում էր այդ ցուցանիշների հետեւում ապրող երեւանցու վիճակը: Կոնդեցիներին բնակարանով ապահովելու խնդիրն, օրինակ, փոխանցվում է մի տարուց մյուսը: Դեռ 172 ընտանիք բնակարանի կարիք ունի:

Խուլ բողոքներ են առաջացնում հողահատկացումների, շինարարություններ սկսելու համար թույլտվություններ ստանալու ընթացքում բյուրոկրատական քաշքշուկները: Նախագահն առաջարկեց կյանք տալ «1 պատուհանից» օգտվելու գաղափարին, երբ քաղաքացին ստիպված չի լինի տարբեր վարչությունների դռները ծեծել, իսկ թույլտվություն ստանալու գործընթացը ոչ թե 3-4 ամսում, այլ 1 շաբաթում կավարտվի:

Ի դեպ, ինչպես նշեց քաղաքի գլխավոր ճարտարապետ Նարեկ Սարգսյանը, հողահատկացումների վերաբերյալ դիմում-առաջարկների պահելի հոսք կա սփյուռքից՝ Մոսկվայի գործարարները քաղաքի մի հատվածում ուզում են իրենց թաղամասը ստեղծել, ձեւավորման ընթացքում է կանադական թաղամասը: Շինհրապարակները Կենտրոնից աստիճանաբար տեղաշարժվում են դեպի մյուս համայնքները՝ Ավան, Դավիթաշեն, Մալաթիա-Սեբաստիա: Շինարարությունը բիզնես է դառնում:

Նախագահը հատուկ անդրադարձավ քաղաքը ջեռուցելու ցավոտ խնդրին: Նա հայտնեց, որ 2003 թ.-ին լիովին կփոխվի այս ասպարեզի ռազմավարությունը: Ծրագիր կա անցնելու լոկալ ջեռուցման համակարգի, երբ ամեն շենք կամ երկուսը ջեռուցման սեփական փոքր սիստեմ կունենան: Գալիք 2003 թ.-ին այս ծրագրի իրականացումը հայտարարվելու է իբրեւ գերակայություն, իսկ ավարտը նախատեսվում է 2-3 տարում:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան ԺԲ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
Ֆաքս 374-1-562863
e-mail: azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրէն
ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ / հեռ. 529353
Համակարգ. ծառայութիւն / հեռ. 582483
Շուրջօրյա լրահաւաք ծառայութիւն / հեռ. 529353
Apple Macintosh համակարգչային շարուածքը «Ազգ» թերթի

Թերթի նիւթերի ամբողջական թէ մասնակի արտատպումները տպագիր մամուլի միջոցով կամ ռադիոհեռուստատեսութեամբ, առանց խմբագրութեան գրաւոր համաձայնութեան, խստիւ արգելւում են, համաձայն ՀՀ հեղինակային իրաւունքի մասին օրէնքի:
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում

«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.
Yerevan, Armenia, 375010

Տնտեսական կյանքում 4 գլխավոր իրադարձություններ

Անցնող 2002 թ. տնտեսական կյանքի հիմնական իրադարձությունը եւ արդյունքը տնտեսական աճի շարունակվող բարձր տեմպն է։ Տարեկան կտրվածքով սպասվում է, որ այն կկազմի 12 տոկոս։ Սակայն, դժբախտաբար, տնտեսական աճի հետեւանքները դեռեւս էական ազդեցություն չեն թողնում բնակչության հիմնական մասի կենսամակարդակի վրա։ Պատճառներին բազմիցս ենք անդրադարձել եւ դարձյալ կանդրադառնանք այլ առիթներով։ Վերադառնալով 2002 թ. տնտեսական կյանքի կարեւոր իրադարձություններին, կցանկանայինք առանձնացնել դրանցից չորսը՝ Հայաստանի բաշխիչ էլեկտրացանցերի սեփականաշնորհումը, «Գույք պարտքի դիմաց» պայմանագրի կնքումը, Հայաստանի անդամակցումն Առեւտրի համաշխարհային կազմակերպությանը եւ երկրում իրականացվող «Լինսի» հիմնադրամի խոշորածավալ ծրագրերը։ Այս եւ մյուս իրադարձությունների մասին համառոտ տեղեկատվությունը ժամանակագրական կարգով ներկայացնում ենք ստորեւ։

■ **Հունվարի 7–** Երեւանում բացվեց հերթական շքեղ հյուրանոցը։ Հայրապետյանների ընտանիքին պատկանող «Արարատ» հյուրանոցն ունի 50 մեկ եւ երկու տեղանոց սովորական, 2 լյուքս եւ 2 նախագահական համարներ։

■ **Հունվարի 10–** Ընդունվեց կառավարության որոշումը ջրաչափերի տեղադրման կարգի եւ ժամկետների մասին։ Այս որոշմամբ ջրաչափերի եւ դրանց տեղադրման ծախսերը դարձյալ մնաց բնակիչների վրա։ Նշենք նաեւ, որ նախանշված ժամկետներում ջրաչափերի տեղադրման գործընթացը չիրականացավ։

■ **Հունվարի 24–** Ավարտվեցին ՀՀ կառավարություն-«Արմենտել» 60-օրյա բանակցությունները, որոնց հիմնական արդյունքը թվայնացված կայաններում րոպեավճարի ներդրումն էր՝ 360 րոպե անվճար խոսակցությունից հետո 1 րոպեն 4 դրամ արժեքով։

■ **Հունվարի 30–** Համաշխարհային բանկը Հայաստանին տրամադրեց վաղուց սպասվող SAC-IV վարկի երկրորդ չափաբաժինը՝ 15 մլն դոլար։

■ **Հունվարի 31–** «Նաիրիտը» հավատարմագրային կառավարման հանձնվեց բրիտանական «Ռանկաս գրուպ» ընկերությանը։ Որոշ ժամանակ անց այս ընկերությունը մասնավորեցրեց «Նաիրիտը», սակայն տարեվերջին կառավարության պատասխանատուներն արդեն բացահայտորեն խոսում են բրիտանական ընկերության ներդրումային պարտավորությունները չկատարելու մասին։

■ **Փետրվարի 12–** «Սիգարոնը» հաղթեց «Դավիդոֆին»։ Վերջինիս արտադրող «Ռեմսմա» գերմանական ընկերությունը, պատճառաբանելով «Սիգարոնի» ապրանքային նշանների նմանությունը «Դավիդոֆի» հետ, որն իբր շփոթություն է առաջացնում սպառողների մեջ, դիմել էր Ամստերդամի տնտեսական դատարան՝ պահանջելով արգելել «Սիգարոն» ծխախոտի վաճառքը Բենիլյուքսի երկրներում։ Դատարանն այդ փաստարկը հիմնավոր չհամարեց եւ մերժեց հայցը։

■ **Փետրվարի 17–** Ազգային վիճակագրության ծառայության պետ Ստեփան Մնացականյանը հայտարարեց, որ նախորդ տարվա հոկտեմբերին անցկացված մարդահամարի նախնական տվյալներով, Հայաստանի բնակչության թիվը 3 մլն է։

■ **Փետրվարի 27–** Միավորվեցին երկու բանկեր՝ «Արդշինբանկը» եւ «Ադանան», ինչը խրախուսելով Կենտրոնական բանկը տրամադրեց 5,5 մլն դոլարի համակարգային վարկ։

■ **Ապրիլի 4–** Հայաստանի կառավարությունը, ի դեմս տրանսպորտի եւ կապի նախարարության, եւ «Արմենտելը» կնքեցին նոր պայմանագիր, համաձայն որի վերջինս իջեցրեց մի շարք, հիմնականում ոչ էական ծառայությունների սակագները։

■ **Ապրիլի 16–** Եվրամիության հովանավորությամբ Երեւանում բացվեց «Էլեկտրոնային Կովկաս» միջազգային համաժողովը, որին մասնակցում էին 13 երկրների ներկայացուցիչներ։ Այս համաժողովում Հայաստանը փաստորեն ճանաչվեց ինֆորմացիոն տեխնոլոգիաների տարածաշրջանային կենտրոն։

■ **Ապրիլի 20–** Ստեղծվեց գործարարներին միավորող եւ համապատասխան օրենքի համաձայն կոնկրետ գործառույթ ունեցող կառույց՝ Հայաստանի առեւտրաարդյունաբերական պալատը։

■ **Մայիսի 16–** Ազգային ժողովն ընդունեց «Ավիացիայի մասին» օրենքը, որը, շատերի գնահատմամբ, կոչված էր ապահովելու «Զվարթնոց» օդանավակայանի հանձնումը նոր կառավարչին՝ արգենտինահայ խոշոր գործարար Էդուարդո Էռնեքյանին։ Այսինքն՝ օրենքը համապատասխանեցվում էր կնքված պայմանագրին։

■ **Մայիսի 17–** ԱՄՆ կառավարությունը հայտարարեց 12 ձեռնարկությունների, այդ թվում հայկական՝ Չարենցավանի «Լիզին» ընկերության նկատմամբ պատժամիջոցներ կիրառելու մասին։ «Լիզինը» կասկածվում է Իրանին արգելված տեխնոլոգիաներ վաճառելու մեջ, որոնք կարող են օգտագործվել զանգվածային բնաջնջման զենքերի ստեղծման տեխնոլոգիաներում։

■ **Հունիսի 4–** Մեծ հրդեհ բռնկվեց Երեւանի խոշորագույն «Մալաթիա» տոնավաճառում, որն ընդգրկեց հիմնականում ոսկյա իրերի, ռադիոտեխնիկայի, ավտոպահեստամասերի եւ կոշիկի վաճառքի կրպակաշարերը։

■ **Հուլիսի 10–** Պետեկամուտների նախարարությունը հրապարակեց 778 ընկերությունների ցանկը, որոնք 2001 թ. հայտարարագրել են ընդհանուր առմամբ 95-96 մլրդ դրամի վնաս։ Մեր թերթին տված հարցազրույցում պետեկամուտների փոխնախարար Արմեն Ալավերդյանը հայտնեց, որ չհիմնավորված վնաս ցույց տվածները, այսինքն՝ շահութահարկի վճարումից խուսափողները կազմում են ցանկի գրեթե 50 տոկոսը։

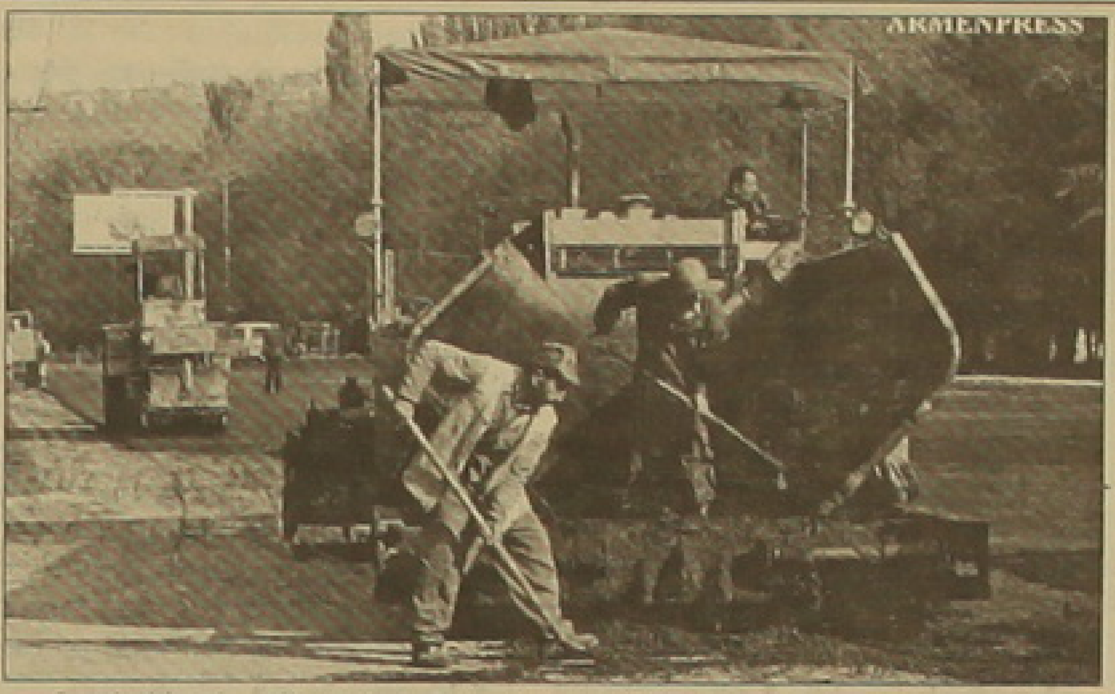

■ **Հուլիսի 23–** Հայաստանում «Լինսի» հիմնադրամի 4 խոշոր ծրագրերի իրականացման մասին մանրամասն տեղեկություններ հաղորդեց նախագահի աշխատակազմի ղեկավար Արտաշես Թումանյանը։ Ծրագրերի ընդհանուր արժեքը 150 մլն դոլար է, որը բաշխվել է հետեւյալ կերպ՝ ճանապարհաշինություն 71,5 մլն դոլար, բնակարանաշինություն աղետի գոտում 43,8 մլն դոլար, մշակութային օբյեկտների նորոգում 17,5 մլն դոլար, Երեւանի փողոցների նորոգում 14 մլն դոլար։ Այս գումարները, Արտաշես Թումանյանի հավաստմամբ, բազմիցս գերազանցում են վերջին 6-7 տարիների բյուջեներով կապիտալ շինարարությանը հատկացված միջոցները։

■ **Հուլիսի 26–** Ֆինանսների եւ էկոնոմիկայի նախարար Վարդան Խաչատրյանը հայտարարեց Աղքատության հաղթահարման ռազմավարական ծրագրի «քարոզարշավը սկսելու» մասին։ Նա ներկայացրեց նաեւ աղքատության պատկերի ուսումնասիրման արդյունքները, համաձայն որոնց, Հայաստանի աղքատ բնակչության թիվը 55 տոկոսից նվազել է 4 տոկոսով եւ կազմել մոտ 51 տոկոս։

■ **Օգոստոսի 19–** Համաձայն Անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտեի ներկայացրած զեկույցի, այս տարվա առաջին կիսամյակում գրանցվել է անշարժ գույքի գների կայուն աճ՝ միջին ամսական 3-4 տոկոսով։ Առավել բարձր աճ է գրանցվել Երեւանի Կենտրոն եւ Արաբկիր համայնքներում՝ 18-22 տոկոս։ Անշարժ գույքի առք ու վաճառքով զբաղվող գործակալությունները նշում են աճի ավելի մեծ ցուցանիշ՝ 25-30 տոկոս, ինչը, թերեւս, պայմանավորված է նրանց գործարար շահերով։

■ **Օգոստոսի 26–** Ստորագրվեց պայմանագիր Հայաստանի բաշխիչ էներգացանցերի մասնավորեցման մասին։ Դրանց բաժնետոմսերի 80 տոկոսի սեփականատերը դարձավ բրիտանական օֆշորային գոտում գրանցված «Միդլենդ ռիսորսըզ հոլդինգ» ընկերությունը։ Վերջինս ԲԷՑ-երը սկսեց տնօրինել նոյեմբերի 1-ից։

■ **Սեպտեմբեր–** Երեւանում բացվեցին երկու խոշոր առեւտրաարդյունաբերական ցուցահանդեսներ՝ «Արդյունաբերական Հայաստան-2002» եւ «Արմպրոդէքսպո-2002»։ Առաջինում ներկայացված էին մեր արդյունաբերության տարբեր ճյուղերի, իսկ երկրորդում՝ սննդի եւ գյուղմթերքների վերամշակման ձեռնարկությունների արտադրանքը։ Ցուցահանդեսներում ներկայացված հայկական արտադրության ապրանքներն իրական ապացույցն էին երկրի տնտեսական աճի։

■ **Սեպտեմբերի 30–** Իր նորամուտը նշեց նորաստեղծ «Հայկական միջազգային ավիաուղիները» (ՀՄԱ), որի վարձակալած նոր «Էյրբաս» (A-320) ինքնաթիռը բերվեց Երեւան։ Այն պետք է իրականացնի միջազգային չվերթներ։ ՀՄԱ-ի բաժնետերերն են «Մուլտի գրուպը», ֆրանսահայ գործարար Լեւոն Բաղդասարյանը եւ Հրայր ու Վերանդ Հակոբյանները։ Դեկտեմբերին «Մուլտի գրուպը» դուրս եկավ ընկերությունից։

■ **Հոկտեմբերի 31–** Կառավարությունը հաստատեց եւ ԱԺ հաստատմանը ներկայացրեց 2003 թ. պետբյուջեի նախագիծը, որտեղ աշխատավարձերի էական աճ էր նախատեսվում բարձրաստիճան պաշտոնյաների, դատական համակարգի, պետական ապարատի, հարկային եւ մաքսային համակարգերի աշխատակիցների եւ չնչին աճ ուսուցիչների, մշակույթի ոլորտի աշխատողների համար։

■ **Նոյեմբերի 5–** Ստորագրվեց «Գույք պարտքի դիմաց» համաձայնագիրը։ Հայաստանի 5 ձեռնարկություններ, Ռուսաստանին ունեցած 100 մլն դոլար միջպետական պարտքի դիմաց, դարձան Ռուսաստանի սեփականությունը։ Դրանք են Հրազդանի ՊՇԷԿ-ը, «Մարս» ձեռնարկությունը, Երեւանի մաթեմատիկական մեքենաների, ավտոմատ կառավարման համակարգերի եւ նյութաբանության գիտահետազոտական ինստիտուտները։ Մասնագետների գնահատմամբ, այս գործարքի շնորհիվ Հայաստանն ազատվեց ամենածանր պարտքից, իսկ հայկական ձեռնարկությունների համար կանոնավոր գործելու հեռանկարներ բացվեցին։

■ **Նոյեմբերի 26–** Տեղի ունեցավ ՀՀ կառավարություն-«Արմենտել» բաց ժողովը, որտեղ քննարկվեցին վերջինիս կողմից թիվ 60 լիցենզիայի խախտումները։ Այս անգամ «Արմենտելը», հրաժարվելով իր նախնական խոստումից, չէր թույլատրել ՀՀ կառավարության վարձած բրիտանական WFI ընկերությանը ստուգումներ իրականացնել կապի համակարգում։ Դրա հետեւանքով ՀՀ կառավարությունը կրել էր նաեւ 142 հազար դոլարի կորուստ։ Բաց ժողովի արդյունքում «Արմենտելը» համաձայնեց վճարել վերոնշյալ գումարը եւ թույլատրել բրիտանական ընկերությանը ստուգումներ իրականացնելու «Արմենտելում»։

■ **Դեկտեմբերի 10–** Առեւտրի համաշխարհային կազմակերպության գլխավոր խորհրդի նիստում վերջնականապես հաստատվեց այդ կառույցին Հայաստանի անդամակցումը, որի ուղղությամբ գործընթացը մեր երկիրը սկսել է դեռեւս 8 տարի առաջ։ Ակնկալվում է, որ կազմակերպության անդամակցումը խթան կլինի Հայաստանից ապրանքների արտահանման համար։

■ **Դեկտեմբերի 12–** ՀՀ Կենտրոնական բանկի որոշմամբ 3 բանկ՝ «Լենդ» «Տրաստ» եւ «Ակունք» բանկերը սնանկ ճանաչվեցին։ Բացի այս երեքից, եւս 5 բանկեր՝ «Կրեդիտ-սերվիս», «Հայկապ», «Միավորված բանկ», «Կրեդիտ-Երեւան» եւ «Արդշինբանկ», 2002 թ. ընթացքում հայտնվեցին ԿԲ խնամակալության տակ։

■ **Դեկտեմբերի 20–** Երեւանում բացվեց հանրաճանաչ շվեյցարական «Ֆրանկ Մյուլեր» ընկերության ֆիրմային խանութը, որի կապակցությամբ Երեւան ժամանեց ընկերության հիմնադիր եւ սեփականատեր Ֆրանկ Մյուլերը։ Նշենք, որ մինչ այդ ընկերությունն արտադրություններ էր բացել Ստեփանակերտում եւ Երեւանում։

■ **Դեկտեմբերի 20–** ԿԲ նշանակած ժամանակավոր ադմինիստրացիան որոշեց «Արդշինբանկի» ակտիվների ու պարտավորությունների մի մասը, այսինքն՝ բանկի առողջ հատվածը հանել մրցութային վաճառքի։

■ **Դեկտեմբերի 25–** Համաշխարհային բանկը Հայաստանին հատկացրեց SAC-IV վարկի վերջին «լողացող» չափաբաժինը՝ 20 մլն դոլար։

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Անցնող տարվա ազգային-քաղաքական կարեւորագույն իրադարձությունները

Երրորդ հանրապետության պատմության մեջ 2002-ը ամենակայուն, առաջընթացի տարին էր

Անուղղելի հոռետեսներն անգամ նկատում են, որ 2002 թ. մեր կյանքը մի փոքր, թեկուզ շատ փոքր, բարելավվել է: Չենք կարող ժխտել, թե հանրապետությունում վերջին 2-3 տարիներին արձանագրած տնտեսական աճը, մի քանի հազար աշխատատեղերի վերականգնումը, նոր ձեռնարկությունների հիմնադրումը, օտարերկրյա ներդրումների նկատելի աճն ուղղակիորեն ազդել են շարքային քաղաքացու, գյուղացու, բանվորի կյանքի բարելավմանը, որ հայ մարդու դեմքին ավելացել է ժպիտը կամ հայն այլեւս իր բարեկեցությունը չի փնտրում պանդխտության մեջ: Չարորակ քաղցկեղի պես երկիրը մաշող արտագաղթի ծավալները կարծես թե նվազել են, կարծես թե չկա սեփական տունը Լոս Անջելեսի ինքնաթիռի երկու տոմսով փոխանակող եւ հայրենիքից փախչող հայը:

2002 թ. Հայաստանում, ԼՂՀ-ում եւ սփյուռքում տեղի ունեցան ազգային-քաղաքական բազմաթիվ իրադարձություններ: Դրանցից առանձնացրել ենք չորսը իրենց կարեւորությամբ եւ հնչեղությամբ. Հայաստան-սփյուռք երկրորդ խորհրդաժողով, ԼՂՀ նախագահական ընտրություններ եւ ԼՂ հակամարտության կարգավորման գործընթաց, «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի ազգային տուրի հեռուստամարաթոն, Բեթղեհեմի վանքապատկան Չիթենյաց այգիների զավթում: Բացի վերոնշյալներից, տեղի ունեցան արժանահիշատակ այլ իրադարձություններ, որոնց անդրադառնում ենք մեկական պարբերությամբ:

* Հանրապետության նախագահը տարվա ընթացքում պաշտոնական այցերով եղավ Տաջիկստանում, Կիրգիզիայում, Սլովակիայում, Ավստրիայում, Արգենտինայում, Ուրուգվայում, Բրազիլիայում, Լատվիայում, Լիտվայում, Էստոնիայում, ԱՄԷ-ում, Քաթարում, Բելառուսում: Ռոբերտ Քոչարյանը շրջայցեր կատարեց հանրապետության բոլոր մարզերում:

* 2002 թ. հանրապետություն ժամանեցին Ուկրաինայի նախագահ Լ. Կուչման, ՌԴ առաջին նախագահ Բ. Ելցինը, ՌԴ գործող նախագահի տիկինը, տարբեր մակարդակների պատվիրակություններ աշխարհի մի քանի տասնյակ երկրներից:

* Հունվարին ԱՄՆ նախագահ Բուշը ստորագրեց Ազատության աջակցության ակտի 907 ուղղումը ժամանակավորապես կասեցնող փաստաթուղթ: Այս փաստաթուղթը ԱՄՆ կառավարությանը հնարավորություն տվեց ուղղակի օգնություն տրամադրել ՀՀ-ի եւ ԼՂՀ-ի հետ պատերազմի մեջ գտնվող Ադրբեջանին, այդ թվում նաեւ ռազմական ոլորտում:

* Հայ-թուրքական հարաբերություններում էական առաջընթաց չարձանագրվեց. թուրքական կողմը Հայաստանի հետ հարաբերություններ հաստատելու պատրաստակամություն հայտնելուց զատ գործնական քայլերի չդիմեց: Տարբեր համաժողովների շրջանակներում ՀՀ արտգործնախարար Վ. Օսկանյանը երեք անգամ առիթ ունեցավ հանդիպել իր թուրք գործընկերներ Ջեմի եւ Գյուրելի հետ: Մասնավորապես Ռեյկյավիկում կայացած հանդիպումից հետո վերադառնալով Անկարա, Ջեմը կրկնեց այն նախապայմանները, որոնց իրականացման դեպքում միայն Անկարան հարաբերություններ կհաստատի Հայաստանի հետ. ա) ՀՀ-ն պետք է հրաժարվի թշնամանք սերմանելու սովորությունից՝ Ցեղասպանության խնդիրը թողնելով պատմաբանների ուսումնասիրությանը, բ) ՀՀ-ն պետք է Սահմանադրությունից վերացնի տարածքային պահանջների հոդվածները, գ) կարգավորի ԼՂ խնդիրը եւ ԼՂ-ի տարածքից դուրս բերի հայկական բանակը, դ) ՀՀ-ն պետք է միջանցք տրամադրի Ադրբեջանի եւ Նախիջեւանի միջեւ կապն ապահովելու համար:

* Ռուսաստանի մի շարք մարզերում տարվա ընթացքում կատարվեցին հակահայկական գործողություններ: Կրասնոդարում երիտասարդ ստահակների խումբը պղծեց հայերի գերեզմանները, Սլավյանսկ քաղաքում հարձակման ենթարկվեցին ազգությամբ հայ բնակիչները, մերձմոսկովյան Կրասնոարմեյսկ քաղաքում հայկական ջարդերից տարբեր աստիճանի վնասվածքներ ստացան երկու տասնյակ հայեր:

* Հայ-ռուսական հարաբերություններում կարեւոր իրադարձությունը «Գույք պարտքի դիմաց» ծրագիրն էր, որով Հայաստանը Ռուսաստանին ունեցած մոտ 100 մլն դոլարի պարտքը մարեց այդ երկրին հանձնելով 5 ձեռնարկություններ: Տարվա ընթացքում տեղի ունեցան հայ-ռուսական տարբեր մակարդակների տասնյակ երկկողմ այցելություններ:

Հայաստան-սփյուռք երկրորդ խորհրդաժողովը

Մայիսի 27-28-ը Երեւանում տեղի ունեցավ Հայաստան-սփյուռք երկրորդ խորհրդաժողովը՝ մասնակցությամբ 48 երկրներից ժամանած մոտ 3000 պատվիրակների: Ի տարբերություն առաջին նմանօրինակ համաժողովի, այս անգամ քննարկումներն անցկացվեցին չորս առանձին սեկցիաներում. ա) քաղաքական խնդիրներ՝ ՀՀ-սփյուռք հարաբերություններ, բ) տեղեկատվություն եւ զանգվածային լրատվամիջոցներ, գ) տնտեսություն եւ սոցիալ-տնտեսական զարգացում, դ) կրթություն, գիտություն եւ մշակույթ: Համաժողովում ելույթ ունեցան հանրապետության նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը, Ամենայն հայոց կաթողիկոս Գարեգին Բ-ն, Մեծի տան Կիլիկիո կաթողիկոս Արամ Ա-ն, ԼՂՀ նախագահ Արկադի Ղուկասյանը, հայ ավանդական կուսակցությունների ներկայացուցիչները:

Այս համաժողովն ունեցավ մի շատ կարեւոր նշանակություն. հայության տարբեր հատվածներ Հայաստանից, ԼՂՀ-ից եւ սփյուռքից հնարավորություն ունեցան ի մի հավաքվել հայրենիքում, անցկացնել անկեղծ քննարկումներ համայն հայությանը հուզող շատ ու շատ հարցերի շուրջ:

Հոկտեմբերի 6-8-ը տեղի ունեցան «Ռուսաստանի հայերի միության» օրեր Հայաստանում եւ Արցախում, իսկ հոկտեմբերի 6-7-ը Մոսկվայում Արա Աբրահամյանի հովանավորությամբ կազմակերպվեց «Աշխարհի հայերը դարերի սահմանագծին» միջազգային խորհրդաժողովը՝ մասնակցությամբ 43 երկրներից ժամանած ավելի քան 300 հայերի:

ԼՂՀ նախագահական ընտրություններ, ԼՂ հակամարտության կարգավորման գործընթաց

ԼՂՀ-ում տեղի ունեցան երրորդ նախագահական ընտրությունները: Օգոստոսի 11-ին դե ֆակտո անկախ, բայց միջազգային հանրության կողմից դեռեւս չճանաչված հանրապետության նախագահի պաշտոնում վերընտրվեց գործող նախագահ Արկադի Ղուկասյանը ձայների բացարձակ առավելությամբ՝ մոտ 89 տոկոս: Ինչպես եւ նախորդ ընտրություններում, միջազգային հանրությունը դրանք գնահատեց ոչ օրինական: ԱՄՆ-ից, Ռուսաստանից, Եվրամիության երկրներից ժամանած անկախ դիտորդները ընտրությունները որակեցին ազատ, արդար եւ ժողովրդավարական, իսկ 46 կոնգրեսականներ շնորհավորեցին Ղուկասյանին նախագահ վերընտրվելու կապակցությամբ:

ԼՂ հակամարտության խաղաղ գործընթացը լուրջ առաջընթաց չարձանագրեց, թեեւ ԵԱՀԿ Մի ամերիկացի եռանախագահ Ռ. Փերինան տարբեր առիթներով նշում էր, որ հակամարտությունը 80 տոկոսով կարգավորված է: Հայաստանի եւ Ադրբեջանի նախագահները եւս երեք անգամ հանդիպեցին Սադարակում, Քիշնեւում եւ Պրահայում: Ընդլայնվեց հակամարտության կարգավորման ֆորմատը՝ նախագահներ Քոչարյանի եւ Ալիեւի անձնական ներկայացուցիչներ Թաթուլ Մարգարյանը եւ Արազ Ազիմովը մի քանի հանդիպումներ ունեցան Չեխիայի մայրաքաղաք Պրահայի Շտիրժին ամրոցում:

2002 թվականին ԵԱՀԿ Մինսկի խումբը երկու անգամ տարածաշրջանային այցով ժամանեց Երեւան, Ստեփանակերտ եւ Բաքու: Համանախագահները նշեցին, որ «ընդհանուր պետություն» բանաձեւն այլեւս անցյալ է եւ ղարաբաղյան կարգավորման համար բերելու են նոր գաղափարներ:

Ադրբեջանական կողմը տարվա ընթացքում մի քանի անգամ հերքեց հայկական կողմի պնդումները «փարիզյան սկզբունքների» առկայության մասին, դրանք համարելով հայերի երեւակայության արդյունք: Հեյդար Ալիեւը հունիսի 14-ին ֆրանսիացի եռանախագահ Հ. Պեռենի հետ հանդիպման ընթացքում «բացահայտեց» այդ սկզբունքները: Ըստ Ալիեւի, «փարիզյան սկզբունքների» տարրերից մեկը «Ադրբեջանը Հայաստանի Մեղրիի շրջանով Նախիջեւանին կապող եւ Հայաստանն Ադրբեջանին Լաչինի շրջանով ԼՂ-ին կապող փոխադրամիջոցների բացումն էր. կողմերը քննարկել են Մեղրիի միջանցքի նկատմամբ Ադրբեջանին եւ Լաչինի միջանցքի նկատմամբ Հայաստանին սուվերեն իրավունքներ տալու հարցը, որ երկու միջանցքներն էլ պետք է ունենան միեւնույն կարգավիճակը, սակայն հայկական կողմը հետագայում խախտեց այդ պայմանավորվածությունը, ինչը բանակցությունների ձախողման հանգեցրեց 2001 թ. ապրիլին Քի Վեսթ քաղաքում»: Հայկական կողմը կտրականապես հերքեց Ալիեւի պնդումները: Հետագայում ադրբեջանցի բարձրաստիճան պաշտոնյաները, որոնց թվում առավել հաճախ արտգործնախարար Գուլիեւը, նշեցին, որ չկան «փարիզյան սկզբունքներ»:

Ուշագրավ էր Սադարակում տեղի ունեցած Քոչարյան-Ալիեւ հանդիպումից հետո լրատվամիջոցներում շրջանառության մեջ դրված լուրը, թե Ադրբեջանը համաձայն է հայկական ուժերի վերահսկողության տակ գտնվող չորս շրջանների՝ Զանգելանի, Ղուբաթլուի, Ֆիզուլիի եւ Ջեբրայիլի դիմաց վերաբացել Բաքու-Երեւան երկաթգիծը, սակայն, ըստ Ալիեւի, հայկական կողմն անընդունելի էր համարել դա: 2002 թվականի ընթացքում հարեւան հանրապետությունն ապրում էր ԼՂ հակամարտությունը ռազմական ճանապարհով լուծելու պոպուլիստական հայտարարություններով եւ Հայաստանի առաջին նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի իշխանության վերադարձի անքող հույսերով:

Ուշագրավ էր ամերիկացի եռանախագահ Ռ. Փերինայի հարցազրույցը «Էխո Մոսկվի» ռադիոկայանին: Դեկտեմբերի 11-ին ամերիկացի դիվանագետը հրապարակավ առաջին անգամ նշեց, որ հետխորհրդային տարածքի չորս հակամարտությունների մեջ ղարաբաղյանն առանձնանում է, եւ եթե Աբխազիան, Հարավային Օսիան եւ Մերձդնեստրը պետք է մնան Վրաստանի եւ Մոլդովայի կազմում համապատասխանաբար, ապա Ղարաբաղի դեպքում խնդիրը փոքր-ինչ տարբեր է:

Ազգային տուրի հեռուստամարաթոն

Նոյեմբերի 28-ին Լոս Անջելեսում ավարտվեց «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի ազգային տուրի հերթական հեռուստամարաթոնը. ստացվեց ավելի քան 5 մլն դոլարի խոստում: Ինչպես նախորդ հեռուստամարաթոններում, այս անգամ եւս եղան խոշոր նվիրատվություններ. տիկին Լուիզ Սիմոն-Մանուկյան՝ 1 մլն դոլար, Հրայր Հովնանյան՝ 1 մլն, Ալբեր Բոյաջյան՝ կես մլն դոլար: Անակնկալ մասնակցեցին ՀՀ եւ ԼՂՀ գործարարները: Բարոյական առումով վերջիններիս մասնակցությունն անհրաժեշտ էր: Նախկին հեռուստամարաթոններին մեր գործարարների մասնակցության չափը շատ ցածր էր, ինչն սփյուռքում հիասթափություն էր առաջացնում: Չէ՞ որ հանգանակվող գումարներն ուղղվում են Հայաստանի եւ Արցախի բարգավաճմանը: Այս անգամ մեր գործարարները հանգանակեցին ավելի քան 260 հազար դոլար: 2002 թ. հեռուստամարաթոնի գումարներն ուղղվելու են ԼՂՀ-ի ողնաշարի՝ «Հյուսիս-հարավ» 172 կմ երկարությամբ ավտոմայրուղու շինարարությանը: «Հայ ժողովրդի ճակատագիրը որոշվում է Արցախում», ԼՂՀ նախագահ Արկադի Ղուկասյանի այս խոսքերը դարձան հեռուստամարաթոնի նշանաբանը:

Բեթղեհեմի Չիթենյաց այգիներ

Հուլիսի 12-ին Երուսաղեմում լույս տեսնող «Ալ Ղոդս» արաբական պարբերականում տպագրված լուրը, որ իսրայելյան բանակը զավթել է Երուսաղեմի պատրիարքության Բեթղեհեմի Չիթենյաց այգիները, զայրույթով ընդունվեց Հայաստանում եւ սփյուռքում: Պարոն Տերի վանքապատկան կալվածքի շուրջ տագնապն սկսվել էր դեռ 2001 թ. մայիսին, երբ «Ցահալը», առանց հայոց պատրիարքությանը զգուշացնելու, ներխուժել էր հայապատկան կալվածք: Պատրիարքության բողոքին ի պատասխան Իսրայելի պաշտպանության նախարարությունը հրապարակում է պաշտոնական հրաման՝ վեց ամսով ժամանակավորապես կալվածքը «ապահովության նկատառումներով» գրավման տակ պահելու մասին: Արդեն օգոստոսին «Ցահալը» ավերում է Պարոն Տերի պարիսպը, հրասայլերի տակ ճզմում ծիթենիների մի մասը:

2002 թ. մայիսին Իսրայելի ՊՆ-ն հայտարարել էր Երուսաղեմի եւ Բեթղեհեմից հյուսիս գտնվող Այդա փախստականների ճամբարի միջեւ անվտանգության պատ կառուցելու մտադրության մասին, որն անցնում էր վանքապատկան կալվածքներով: Պարոն Տերի շուրջ ստեղծված տագնապը կենտրոնացրեց հայության ուժերը Հայաստանում եւ սփյուռքում: Այդ հարցով նամակներ հղվեցին անգամ ԱՄՆ նախագահ Բուշին: Երկարատեւ բանակցություններից, բողոքներից հետո միայն 2002 թ. նոյեմբերին Իսրայելը հրաժարվեց Բեթղեհեմի Չիթենյաց այգիներում անվտանգության պատ կառուցելու մտադրությունից, ինչպես նաեւ խոստացավ փոխհատուցել Պարոն Տերին պատճառած վնասները:

Երուսաղեմի հայոց պատրիարքությունը Պարոն Տերում ստեղծված իրավիճակն ուշադրության կենտրոնում պահելու եւ աջակցելու համար երախտագիտություն հայտնեց Հայաստանի արտգործնախարարությանը, հայկական եւ ոչ հայկական մի շարք կազմակերպությունների, Հայ առաքելական եկեղեցուն, Հռոմի պապ Հովհաննես-Պողոս Բ-ին, Մոսկվայի եւ Համայն Ռուսիո պատրիարք Ալեքսի Բ-ին:

Պարոն Տերի միջադեպը որոշ չափով ազդեց հայ-իսրայելյան հարաբերությունների վրա, որոնք արդեն լարվել էին փետրվարին, երբ Հայաստանում Իսրայելի դեսպան Ռ. Կոհենը Երեւանում արել էր ոչ պարկեշտ արտահայտություններ: «Հոլոքոստը եզակի երեւույթ է, քանի որ եղել է միշտ ծրագրված եւ նպատակ է ունեցել ոչնչացնել ամբողջ ազգը: Չարժե որեւէ բան համեմատել Հոլոքոստի հետ», ասել էր եզակի տիկինը՝ Հայոց ցեղասպանությունը որակելով լոկ ողբերգություն:

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

Անցնող տարվա կարեւորագույն իրադարձությունները

2002 թ. միջազգային կյանքը հարուստ էր բազմաթիվ իրադարձություններով, ինչպես նաեւ աղետներով, աղմկալի սնանկացումներով, ահաբեկչություններով եւ այլն: Տեղի սղությունը հնարավորություն չի տալիս անդրադառնալ բոլոր դեպքերին: Տարին արգասավոր էր հատկապես Եվրամիության համար, որի 15 երկրներից 12-ը հունվարի 1-ից եվրոն դարձրին հիմնական վճարամիջոց, իսկ դեկտեմբերին Կոպենհագենում որոշվեց միության անդամների թիվը 2004 թ. հասցնել 25-ի:

Աղետներ, սնանկացումներ

Մարտի 26-ին Աֆղանստանում արձանագրվեցին 6 եւ 5 բալ ուժգնությամբ երկու ցնցումներ: Երկրաշարժի էպիկենտրոնը՝ մայրաքաղաք Քաբուլից 150 կմ հյուսիս ընկած Նահրին քաղաքը վերածվեց փլատակների, ավերվեցին 15 լեռնային գյուղեր: Աֆղանստանում ՄԱԿ-ի աշխատակիցների հաշվարկներով, զոհերի թիվը 4800 էր, անօթեւան մնացածների թիվը՝ 20 հազարից ավելի: 2002 թ. բազմաթիվ զոհերի պատճառ դարձած երկրաշարժեր տեղի ունեցան նաեւ Իտալիայում, Իրանում եւ այլուր:

Ջրհեղեղներն առանձնապես մեծ ավերներ գործեցին Եվրոպայում: Եղան նաեւ մարդկային զոհեր: Հորդառատ անձրեւներից վարարած գետերը հեղեղումներ առաջացրին Ֆրանսիայում, Գերմանիայում, Ավստրիայում, Չեխիայում, Հունգարիայում, ինչպես նաեւ Հյուսիսային Կովկասում:

Իսկ չորային եղանակը նպաստեց հրդեհների ծավալմանն Ավստրալիայի արեւելքում, Սիբիրում, Մոսկվայի մարզում եւ այլուր: Մինչդեռ արեւմտյան կիսագնդում իրենց սեւ գործն էին անում զանազան մրրիկներ եւ պտտահողմեր:

Օդային աղետները մեծ զոհեր պատճառեցին: Փետրվարի 12-ին վթարի ենթարկվեց Թեհրանից Խոռեմաբադ թռած «Տու-154» մարդատար օդանավը: Անձնակազմի 12 անդամները եւ 105 ուղեւորները զոհվեցին: Հուլիսի լույս 2-ի գիշերը Գերմանիայի երկնքում «Բաշկիրական ավիաուղիներ» ընկերության «Տու-154» ինքնաթիռը բախվեց DHL ընկերության փոստատար «Բոինգ-757»-ին: «Տու-154»-ի ուղեւորների մեծ մասը դպրոցականներ էին, որոնք Յունեսկոյի հովանավորությամբ ուսուցիչների հետ գնում էին Բարսելոնում հանգստանալու: Վթարի պատճառը շվեյցարացի չվահսկիչների տված սխալ հրահանգներն էին:

Սնանկացումների ալիքը ցնցեց ԱՄՆ գործարար աշխարհը: Իրենց բաժնետոմսերը թանկացնելու նպատակով ֆինանսական խարդախությունների դիմած հեռահաղորդակցության հսկա Worldcom ընկերությունը, պատճենահանման Xerox կորպորացիան եւ այլ ընկերություններ սնանկ հայտարարվեցին հունիսին: Ներդնողների վստահության անկումը հանգեցրեց դոլարի թուլացման: Հուլիսի 8-ին սնանկացավ դեղագործական Merck ֆիրման, որը եւս ուռճացրել էր իր եկամուտները: Օգոստոսի 1-ին խաբեության մեղադրանքով ձերբակալվեցին Worldcom-ի գործադիր վարչության ղեկավարներ Սքոթ Սալիվանը եւ Դեյվիդ Մայլզը:

Արաֆաթին առաջարկեցին հեռանալ Պաղեստինից

Իսրայելական լրատվամիջոցներն ապրիլի 2-ին հաղորդեցին, որ Պաղեստինյան ինքնավարության ղեկավար Յասեր Արաֆաթին առաջարկվել է հեռանալ Ռամալլայից: Արաֆաթին նվաստացնող այդ առաջարկն անելով՝ Իսրայելի վարչապետ Արիել Շարոնը դնում էր 2 պայման: Ըստ առաջինի, Արաֆաթը չպետք է վերադառնա պաղեստինյան տարածքներ: Ըստ երկրորդի, նա չի կարող հետը տանել Իսրայելի հատուկ ծառայությունների «սեւ ցուցակում» ընդգրկված անձանց: ՄԱԿ-ի դեսպանորդ Թերիե Ռոդ Լարսենի, ԵՄ պատվիրակ Միգել Մորատինոսի եւ ՌԴ հատուկ պատվիրակ Անդրեյ Վդովինի միջնորդական առաջարկությունները մերժելով՝ Իսրայելի արտգործնախարար Շիմոն Պերեսը հայտարարեց, թե իր երկրի կառավարությունը միանշանակ որոշում է ընդունել Արաֆաթի մեկուսացման անհրաժեշտության վերաբերյալ:

Այս միտքը զարգացնելով՝ հետագայում Արիել Շարոնը եւ ԱՄՆ նախագահի վարչակազմը պաղեստինցիներին հորդորեցին նոր ղեկավարներ ընտրել, պնդելով, թե Արաֆաթն իրեն վարկաբեկել է ահաբեկչական կազմակերպությունների հետ իր կապերով: Առաջիկա հունվարին Պաղեստինում տեղի կունենան ընտրություններ, եթե իսրայելական զորքերը հետ քաշվեն պաղեստինյան տարածքներից:

Նյու Յորքում կազմվեց Միջազգային քրեական դատարան

Ապրիլի 11-ին Նյու Յորքում պաշտոնապես հիմնվեց ՄԱԿ-ի Միջազգային քրեական դատարանը՝ հակառակ ԱՄՆ-ի, Իսրայելի, Ռուսաստանի եւ Չինաստանի, մեղմ ասած, չկամության: Փոխարենը մինչեւ գիշեր արդեն 66 երկրներ համաձայնություն էին տվել դատարանի ստեղծմանը: ՄԱԿ-ի շրջանակներում գործող Միջազգային քրեական դատարանն առավելապես զբաղվելու է ոչ թե անցյալում մարդկության դեմ գործված ոճիրներով, այլ ապագայում նման ոճիրները կանխելու հարցերով:

Դատարանի ստեղծման համար հիմք ծառայեց 1998 թ. կնքված Հռոմի կոնվենցիան, որը, համաձայն գործող չափանիշների, ուժի մեջ էր մտնելու ՄԱԿ-ի անդամ առնվազն 60 պետությունների հաստատման դեպքում: Այդ պայմանը կատարվեց ապրիլի 10-ին: Մշտական միջազգային դատարանը, որի նստավայրը, ըստ նախնական պայմանավորվածության, Հաագայում է, աշխատանքներն սկսելու է 2003 թ.:

Քրեական հանցագործությունների միջազգային դատարան հիմնելու առաջին քայլը նացիստ հանցագործներին դատած Նյուրնբերգի դատարանն է: Վերջինիս օրինակով ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհուրդն ստեղծեց նախկին Հարավսլավիայի եւ Ռուանդայի հանցագործությունների միջազգային ժամանակավոր դատարաններ: Նորաստեղծ Միջազգային քրեական դատարանն զբաղվելու է ցեղասպանությունների, հակամարդկային մյուս ոճիրների (զանգվածային սպանություններ, ազգամիջյան հակամարտությունների հրահրում) քննությամբ:

Մոսկվայի Թատերական կենտրոնի զավթումը

Հոկտեմբերի 23-ի երեկոյան նռնակներով, ինքնաձիգներով եւ պայթուցիկներով զինված չորս տասնյակ չեչեններ ներխուժեցին Մոսկվայի Թատերական կենտրոն (նախկին Մշակույթի տուն), որտեղ այդ պահին ներկայացվում էր «Նորդ օստ» մյուզիքլը: Ահաբեկիչներն սպառնացին պայթեցնել շենքը, եթե ոստիկանությունը փորձի գրոհ ձեռնարկել եւ ազատել շուրջ 800 պատանդներին: Չեչեն գրոհայինների առաջնորդ Մովսար Բարաեւը (հայտնի ահաբեկիչ Արբի Բարաեւի եղբորորդին) ՌԴ նախագահ Վլադիմիր Պուտինից պահանջեց մեկ շաբաթվա ընթացքում Չեչնիայում դադարեցնել ռազմական գործողությունները եւ այնտեղից հանել ռուսական զորքը: Հետագայում վերջնագրի ժամկետը դարձվեց 3 օր: Ահաբեկիչներն անմիջապես ազատ արձակեցին 64 անձանց՝ մահմեդականների, երեխաների, հղի կանանց, մի քանի հիվանդների: Ազատված պատանդներից ոմանք Ռոյթերի թղթակցին պատմեցին, որ կին ահաբեկիչներից շատերը դիմակավոր են եւ գոտեւորված պայթուցիկներով: Թատերական կենտրոնի շենքը շրջապատված էր ռուսական հատուկ ջոկատներով: Լույս 24-ի գիշերն ահաբեկիչների հետ բանակցություն սկսելու ՌԴ իշխանությունների փորձերն ապարդյուն անցան:

Իրենց մահապարտ հայտարարած ահաբեկիչները հոկտեմբերի 24-ի առավոտյան ներս թողեցին մի քանի հեռուստալրագրողների, իսկ հայտնի երգիչ Իոսիֆ Կոբզոնին հաջողվեց դուրս բերել 4 պատանդների, այդ թվում 3 երեխաների: «Էխո Մոսկվի» ռադիոկայանը հաղորդեց, որ պատանդների մեջ կան 62 օտարերկրացիներ:

Հոկտեմբերի 26-ին, ժամը 6-ից պատանդների գնդակահարություններ էին սկսվելու, եթե մինչ այդ Չեչնիայից ռուսական զորքերի դուրսբերման հրաման չտրվեր: Լոնդոնի «Սանդեյ թայմսին» տված հարցազրույցում Բարաեւը հայտարարեց, որ իրենց գործողությունը «Մասխադովի եւ Բասաեւի համատեղ ձեռնարկումն է»: Ռուսաստանի եւ այլ երկրների հետախուզական տվյալներից պարզվեց, որ ահաբեկիչները Թատերական կենտրոնից բջջային հեռախոսներով կապվել են Թուրքիայի եւ Արաբական Միացյալ Էմիրությունների բաժանորդների հետ: Հոկտեմբերի 26-ի վաղ առավոտյան ռուսական հատուկ ջոկատները ներխուժեցին Թատերական կենտրոն, արագ ներգործող գազ օգտագործելով քնեցրին ահաբեկիչներին եւ ոչնչացրին նրանց: Ժամանակին բուժօգնություն չստանալու պատճառով զոհվեցին նաեւ 100-ից ավելի պատանդներ: Երեք տասնյակ ուրիշներ էլ մահացան արդեն հիվանդանոցներում: Պարզվեց, որ օգտագործվել է խիստ վտանգավոր ֆենտանիլ գազ:

ՄԱԿ-ի տեսուչները վերադարձան Իրաք

Իրաքի զինաթափմանը վերաբերող ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի թիվ 1441 բանաձեւի պայմաններն իրականացնելու առաքելությամբ նոյեմբերի 18-ի երեկոյան Բաղդադ ժամանեցին ՄԱԿ-ի տեսուչները Հանս Բլիքսի եւ Մոհամմադ ալ Բարադեյի գլխավորությամբ: Առաջինը պատասխանատու է կենսաբանական եւ քիմիական, երկրորդը՝ միջուկային զինատեսակների ստուգման համար: Օդանավակայանից տեսուչներն ուղեւորվեցին Բաղդադում ՄԱԿ-ի տեղական գրասենյակ, որը լքել էին 1998 թ. Իրաքի նախագահ Սադդամ Հուսեյնի կարգադրությամբ: Նոյեմբերի 27-ին տեսուչների խմբերն ստուգումներ սկսեցին Իրաքի տարածքում, նպատակ ունենալով առանց նախազգուշացման այցելել շուրջ 700 օբյեկտ, այդ թվում նախագահական պալատներ: Ավելի վաղ՝ նոյեմբերի 4-ին, Սադդամ Հուսեյնը պատրաստակամություն էր հայտնել կատարելու թիվ 1441 բանաձեւը եւ ընդունելու ՄԱԿ-ի զինվորական տեսուչներին: Նույն օրը Քուվեյթը հայտարարել էր, որ հակաիրաքյան պատերազմի դեպքում իր ռազմակայանները կտրամադրի դաշնակից ուժերին:

Տեսուչներն Իրաքում զանգվածային բնաջնջման զենքերի հետքեր չհայտնաբերեցին: Դեկտեմբերի 8-ին Բաղդադը ՄԱԿ-ին զեկուցագիր ներկայացրեց իր զինատեսակների վերաբերյալ: Ամերիկացիները հայտարարեցին, թե իրաքցիների շուրջ 12 հազար էջանոց զեկուցագիրը (որի մի մասն արաբերեն է) թերի է եւ տվյալներ չի պարունակում զանգվածային բնաջնջման զենքի վերաբերյալ:

ՆԱՏՕ-ի կազմում ընդգրկվեցին 7 նոր անդամներ

Նոյեմբերի 21-22-ը Պրահայում անցկացվեց ՆԱՏՕ-ի 19 երկրների գագաթաժողովը, որին մասնակցում էին 48 երկրների պատվիրակություններ: Բացման օրը Հյուսիսատլանտյան խորհրդի նիստում ելույթներ ունեցան ՆԱՏՕ-ի գլխավոր քարտուղար Ջորջ Ռոբերտսոնը եւ Չեխիայի նախագահ Վացլավ Հավելը: Ապա պաշտոնապես հայտարարվեց, որ ՆԱՏՕ-ի կազմում ընդգրկվում են 7 նոր անդամներ Լիտվան, Լատվիան, Էստոնիան, Սլովակիան, Սլովենիան, Ռումինիան եւ Բուլղարիան: Քննարկվեցին նաեւ ՆԱՏՕ-ն կառուցվածքային փոփոխությունների ենթարկելու, Ռուսաստանի հետ հարաբերություններն ամրապնդելու, արագ արձագանքման ուժեր ստեղծելու հարցերը եւ այլն: Գագաթաժողովն անցկացվում էր անվտանգության արտակարգ միջոցառումների պայմաններում: Ապահովության նկատառումներով նոյեմբերի 20-23-ը Չեխիայի երկնքում թռիչքների թիվը կտրուկ սահմանափակված էր:

Եվրամիությունը որոշեց իր անդամների թիվը հասցնել 25-ի

Դեկտեմբերի 12-13-ը Դանիայի մայրաքաղաք Կոպենհագենում տեղի ունեցավ Եվրամիության գագաթաժողովը, որին մասնակցում էին ԵՄ անդամ 15 պետությունների եւ հավակնորդ 13 երկրների ղեկավարները: Օրակարգի գլխավոր հարցը Եվրամիության կազմում 10 նոր անդամների ընդունումն էր, որը լինելու էր ԵՄ պատմության մեջ խոշորագույն ընդլայնումը: Դժվարությունն այն էր, որ Կիպրոսից եւ Սլովենիայից բացի մյուս թեկնածու երկրները տնտեսական զարգացման համար ավելի մեծ գումարներ էին պահանջում, քան առաջարկել էր Եվրամիությունը: Դանիայի արտգործնախարար Անդերս Ռասմուսենը հայտարարեց, որ միությունը գումարներ չունի հավելյալ վճարումների համար: ԵՄ գագաթաժողովում որոշվեց, որ թեկնածու 10 երկրներ (Կիպրոս, Չեխիա, Էստոնիա, Լիտվա, Լատվիա, Հունգարիա, Մալթա, Լեհաստան, Սլովակիա, Սլովենիա) միությանը կանդամակցեն 2004 թ. մայիսի 1-ին: Թուրքիայի համար վերջապես նշվեց անդամակցության բանակցություններ սկսելու ժամկետ՝ 2005 թ. դեկտեմբերից հետո, եթե մինչ այդ նրա բարեփոխումների արդյունքները «համապատասխանեցվեն Կոպենհագենի քաղաքական չափանիշներին»: Գագաթաժողովում նաեւ որոշվեց ԵՄ նոր անդամների ինտեգրացումը ֆինանսավորելու նպատակով 2004-2006 թթ. հատկացնել 40,5 մլրդ եվրո:

Էջը պատրաստեց
ՊԵՏՐՈՍ ԲԵԺԻՐՃՅԱՆԸ

Մշակույթ

Հավատարմության տարի էր

Տարվա մշակութային մեծագույն նվաճումը՝ «Արարատ» ֆիլմը

Անցնող 2002 թվականը մշակույթի ոլորտում վայրիվերումների տարի եղավ: Շատ բան կորցրինք, որոշ բաներ նվաճեցինք: Սոսկ սեւ ու սպիտակի գունաբաժանում չէր: Դա պայմանավորված էր, իհարկե, ընդհանուր, հասարակական-քաղաքական իրավիճակով ինչպես Հայաստանում, այնպես էլ ողջ հայության կյանքում: Մշակութային աշխուժության իմաստով նշանակալից տարի էր 2002թ-ը: Տարիներ տեւած թմբիրից հետո մշակութային արտակարգ աշխուժություն արձանագրվեց: Գրեթե ամեն օր մի նոր միջոցառում տեղի ունեցավ: Դրանց մեծ մասի որակը դեռեւս անբավարար է, սակայն, վստահաբար, այդ աշխուժությունը հետագայում առիթ կտա ստեղծագործական նվաճումների: Համենայնդեպս, տարվա մշակութային գլխավոր իրադարձությունը «Արարատ» ֆիլմն էր:

2002 թվականի հունվարի 15-ին հրապարակվեց Հայաստանի Հանրապետության պետական մրցանակների շնորհման մասին ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի հրամանագիրը: Հայ արվեստի, մշակույթի ասպարեզում բացառիկ հաջողությունների հասնելու համար մշակույթի ոլորտում մեր երկրի բարձրագույն մրցանակների արժանացան կինոռեժիսոր Ալբերտ Մկրտչյանը, ճարտարապետ Ստեփան Քյուրքչյանը, կոմպոզիտոր Ռուբեն Ալթունյանը եւ գեղանկարիչ Ռուբեն Ադալյանը:

Գրականություն

2002 թվականը գուցե բացառիկ նշանակություն չունենար այս առումով, եթե տարեվերջին մեծագույն կորուստներից մեկը չլիներ: Դեկտեմբերի 18-ին վախճանվեց 20-րդ դարավերջի հայ գրականության հիմնասյուներից մեկը՝ Հրանտ Մաթեւոսյանը: Դեռեւս ժամանակ է պետք, որպեսզի ճիշտ գնահատվի Հրանտ Մաթեւոսյանի ստեղծագործության արժեքը, ժամանակ է պետք, որ դաժան մերժողականությանը համընթաց քայլող, չափանիշների ամեն սահման խախտած հիացումը հանդարտվի: Բայց այսօր արդեն կարելի է ասել, որ առանց Հրանտ

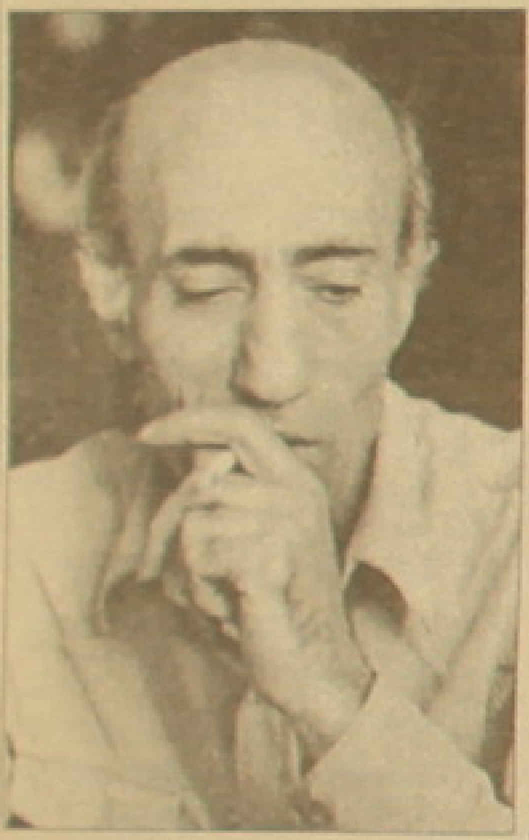

Մաթեւոսյանի «Կայարանի», «Խումհարի», «Աշնան արեւի», «Մեծամորի», «Ալխոյի», «Գոմեշի» եւ մյուս գործերի հայ գրականությունը շատ կաղքատանար: Սպասենք ճիշտ ժամանակին եւ արդար, անկողմնակալ գնահատականներին:

Տարեսկզբին մահացան նաեւ դրամատուրգներ Ժորա Հարությունյանը եւ Ազատ Շահինյանը: Տարեվերջի կորուստներից էր Էդմոնդ Ավետյանը: Ծնվեցին նոր գրողներ, ծնվեցին նոր գրքեր: **«Ազգը»** իրական արժեք ներկայացնող որեւէ գիրք, հրատարակություն բաց չի թողել, նշել է: Տոնակատարություններ ու հոբելյաններ եղան, որոնց մասին **«Ազգը»** ընդարձակ հրապարակումներ տպագրեց:

Գրահրատարակչական, պատմաբանական եւ ազգային արժեքի իմաստով իսկապես նշանակալից էր **«Ազգի»** հրատարակչության կողմից լույս ընծայված «Հայկական բարեգործական ընդհանուր միությունը եւ Հայաստանը» կոթողային աշխատությունը, որի հեղինակը ճանաչված մտավորական Վարդգես Համազասպյանն է: Նույն ժամանակ հունվարին Մայր աթոռ Սբ. Էջմիածնում տեղի ունեցավ Մաղաքիա արքեպիսկոպոս Օրմանյանի «Ազգապատում» հանրագիտարանային գրքի ներկայացումը: Շնորհանդես կազմակերպվեց նաեւ արվեստաբան Հենրիկ Իգիթյանի 25 գրքերը ներկայացնելու համար: Ավարտին հասցվեց Թ. Հակոբյանի, Ստ. Մելիք-Բախշյանի եւ Հ. Բարսեղյանի «Հայաստանի եւ հարակից շրջանների տեղանունների բառարանի» հրատարակությունը 5 հատորով: Եվս բացառիկ մի հրատարակություն՝ «Քրիստոնյա Հայաստան» հանրագիտարանի շնորհանդեսը եղավ Մայր աթոռում ապրիլի 12-ին:

Անչափ հետաքրքիր ձեւով, Երեւանի «Արմենիա» հյուրանոցում հունվարի 26-ին նշվեց Ռոբերտ Բյորնսի ծննդյան օրը, որի հովանավորը «Բրիտանական ավիաուղիներ» ընկերությունն էր: Փետրվարի 28-ից ԱՄՆ Ֆրեզնո քաղաքում սկսվեց Ուիլյամ Սարոյանին նվիրված աննախադեպ փառատոնը (կազմակերպական կոմիտեի նախագահ՝ Լառի Բալաքյան): Բոլոր ժամանակների մեծագույն հիացողի գրականությունը, որը նույն չափով համաշխարհային հանրության ու հայ ժողովրդինն է, մարդկության անմահ ստեղծագործությունների շարքին է դասվում: Ուստի պատահական չէր Ֆրեզնոյից եւ աշխարհի ուրիշ մասերից ստացված արձագանքները, որոնց մասին գրվեց **«Ազգ»**-ում:

Մարտին Երեւան եկավ մեր գրականության զարմանալի բանաստեղծներից մեկը՝ Զահրատը, որը հայ եւ համաշխարհային գրականությունը հարստացրել է անսովոր հումորով եւ լավատեսությամբ: Սարոյանական տիեզերական լավատեսությամբ ապրող ու ստեղծագործող բանաստեղծը ոչ միայն հյուրն էր հայոց լեզվի հարցերին նվիրված Հայաստանի գրողների միության հերթական պլենումի, այլեւ՝ ողջ Հայաստանի:

Մայիսի 4-ին Թեքեյան մշակութային միության «Հայկաշեն Ուզունյան» գրական մրցանակներ հանձնվեցին Լեւոն Հախվերդյանին, Սիլվա Կապուտիկյանին, Վերժինե Սվազլյանին եւ Կարպիս Սուրենյանին:

Անչափ կարեւոր գրական իրադարձություն կարելի է համարել Գրողների համահայկական առաջին խորհրդաժողովը, որին մասնակցում էին ինչպես մեր երկրում, այնպես էլ արտասահմանում ապրող ու ստեղծագործող գրողները: Համագումարն ունեցավ ավելի քան 80 սփյուռքահայ հյուրեր, որոնք մասնակցեցին ինչպես խորհրդաժողովի աշխատանքներին, այնպես էլ «Գրական թերթի» 70-ամյա հոբելյանին, Պարույր Սեւակի անտիպ ստեղծագործությունների հատորյակի շնորհանդեսին: Սփյուռքահայ ինը գրագետներ արժանացան ՀՀ մշակույթի նախարարության ոսկե մեդալներին (Զահրատ, Սեդրակ արք. Աճեմյան, Պողոս Սնապյան, Պետրոս Սիմոնյան, Սարգիս Կիրակոսյան, Թորոս Թորանյան, Հրանտ Մարգարյան, Ազատ Մաթյան, Ռոբեր Հատտեճյան):

Ֆրանսիայում, Փարիզի «Քրիստիան Պեռո» հրատարակչությունը լույս ընծայեց Շառլ Ազնավուրի «Նախընտրած երգերը» (100 երգ), իսկ Մարսելի «Փարանթեզը» Պերճ Զեյթունցյանի «Ամենատխուր մարդը» գործի ֆրանսերեն թարգմանությունը: Ավելի ուշ անգլիական հեղինակավոր «Մակմիլան» հրատարակչությունը լույս ընծայեց Ռազմիկ Դավոյանի բանաստեղծությունների ընտրանին Արմինե Թամրազյանի թարգմանությամբ:

Անշուշտ, եղան գրական շատ ու շատ այլ իրադարձություններ, որոնց մասին տեղեկատվություն ներկայացրել է **«Ազգը»**: Ավելացնենք, որ 2002-ի Նոբելյան մրցանակի (գրականության ասպարեզում) արժանացավ հունգար գրող Իմրե Կերտեսը: Տարեվերջին իր մրցանակները հանձնեց նաեւ Հայաստանի գրողների միությունը (գրականագետ Ժենյա Քալանթարյանին, հրապարակախոս Գրիգոր Ջանիկյանին, արձակագիր Վահագն Գրիգորյանին, բանաստեղծ Հրաչյա Թամրազյանին, դրամատուրգ Կարինե Խոդիկյանին):

Անշուշտ, թերթում եղան քննադատական հրապարակումներ, որոնցից արժե հիշատակել Պերճ Զեյթունցյանի դեմ խժդժված հոդվածները: Ցավալի մի փաստ էլ նշվեց, երբ... ի պատշաճս չնշվեց Եղիշե Չարենցի ծննդյան օրը:

Թատրոն

Անցնող տարին կարեւոր էր թատերական իրադարձությունների նշանակալիությամբ:

Երեւանի «Մեհր» թատրոնում կայացավ Ռիչարդ Կալինոսկու

«Հրեշը լուսնի վրա» (հեղինակային անվանումը՝ «Գազանը լուսնի վրա») պիեսի պրեմիերան: Փետրվարի 20-ին Հայաստանի թատերական գործիչների միության նախագահ Երվանդ Ղազանչյանը Բեյրութում տեղի «Վահրամ Փափազյան» թատերախմբի հետ բեմադրեց «Ֆիլումենա Մարտուրանո» պիեսը: Իսկ դրանից քիչ հետո Լոս Անջելոսում, Չիկագոյում, Դետրոյթում, Ֆիլադելֆիայում եւ Մոնրեալում մեծ հաջողության հասավ Նորա Արմանին՝ իր բեմադրության՝ «Ընկողմանած Նորա Արմանիի հետ» ներկայացումների համար: Ժիրայր Անանյանի «Կեսգիշերին» պիեսը բեմադրվեց օպերային թատրոնի, ապա նաեւ երաժշտական կոմեդիայի թատրոնի բեմերում: Երեւանի դրամատիկական թատրոնում կայացավ Կառլո Գոցցիի «Ագռավը» դրամայի հիման վրա արված բեմադրության պրեմիերան: Հուլիսի 13-ին եւ 14-ին Գ. Սունդուկյանի անվան թատրոնում Կարինե Խոդիկյանի «Կինը անձրեւից հետո» պիեսի պրեմիերան էր: Անչափ կարեւոր իրադարձություն կարելի է համարել Հրաչյա Ղափլանյանի անվան դրամատիկական թատրոնի գեղարվեստական ղեկավար եւ գլխավոր ռեժիսոր Արմեն Խանդիկյանի բեմադրությունը ԱՄՆ-ի Բրիստոլ քաղաքի «Ռիվերսայդ» թատրոնում: «Մոռանալ Հերոստրատին» խանդիկյանական բեմադրության մասին «U. S. 1» նշեց.»... Հայ ռեժիսոր Արմեն Խանդիկյանը շատ լուրջ եւ եզակի, գրեթե գեղանկարչական մոտեցում ունի: Անտրամաբանական էքսպրեսիոնիստական տարրեր համակցելով, նա ստեղծում է այնպիսի մթնոլորտ, որտեղ նույնիսկ ամենասյուրռեալիստական ու երազի պես պահերը կարծես դառնում են բնական եւ անխուսափելի: Նա նաեւ վարպետորեն ստեղծում է նուրբ պոետիկ պահեր՝ զգուշությամբ խուսափելով ավելորդ սենտիմենտալությունից...»: «Բրիստոլ Ռիվերսայդ» թատրոնի գեղարվեստական ղեկավար Էդվարդ Քիթ Բայքելը եւ թատրոնի տնօրեն Սյուզան Արկինսոնը հայտարարեցին, որ Արմեն Խանդիկյանի համար այս թատրոնի դռները միշտ բաց են:

Երաժշտություն

Մարտին թողարկվեց մեր ժամանակների մեծագույն երգահան Ավետ Տերտերյանի ստեղծագործությունների լազերային սկավառակը: Ապրիլի 9-22-ը Երեւանում անցկացվեց ջազային երաժշտության փառատոն, Հայաստանում հանդես եկավ ֆրանսահայ դիրիժոր Ալեքսանդր Սիրանոսյանը: Երեւանում կայացավ Ալֆրեդ Շնիտկեի կոնցերտը Գրիգոր Նարեկացու «Մատյանի» թեմաներով: Մայիսին անցկացվեց «Սայաթ-Նովա-2002» երգի մրցույթը (հովանավորներ՝ Վահագն եւ Հասմիկ Հովնանյաններ), Հայաստանի պետական ակադեմիական երգչախումբը Հով-

հաննես Չեքիջյանի ղեկավարությամբ մայիսի 5-ից հունիսի 4-ը հանդես եկավ համերգներով:

Արժանահիշատակ շատ այլ իրադարձություններ եղան: Սակայն, համոթ մեզ, պիտի ցավով նշենք, որ չնշվեց մեր ժամանակների մեծագույն երգչուհի Գոհար Գասպարյանի ծննդյան 80-ամյակը:

Կինո

Կինոյի ասպարեզում 2002-ը իսկապես կարեւոր ժամանակաշրջան էր: Ամբողջ տարին ասես լցված էր հայ կինոռեժիսոր Ատոմ Էգոյանի «Արարատ» ֆիլմով, ֆիլմ, որը զուտ գեղարվեստական արժեք չէ: Համաշխարհային մամուլը լայնորեն արձագանքեց 1915 թվականի հայկական կոտորածների թեմայով հայ կինոռեժիսորի աշխատանքին: Առավել սուր արձագանքներ եղան թուրքական կողմից: Դեռեւս

Կադր «Արարատ» կինոնկարից:

փետրվարին թուրքական լրատվամիջոցներն սկսեցին հարձակումները ֆիլմի սցենարի վրա: **«Ազգը»** ստիպված էր բացատրել տրիվիալ մի ճշմարտություն. կինոսցենարը դեռեւս կինոնկար չէ: Սակայն թուրքական կողմին զայրացնում էր ամեն ինչ: Եվ անմիջապես Թուրքիայում արտադրության իջեցվեց «Աթաթյուրք» ֆիլմը: Ամեն դեպքում «Արարատը» հաջողությամբ ցուցադրվեց Կանադայում, Ամերիկայում, Անգլիայում, Մոսկվայում, իսկ սեպտեմբերին ֆիլմի պրեմիերան կայացավ Երեւանում: Մեր հանդիպման ժամանակ Ատոմ Էգոյանը հանգիստ վերաբերվեց թուրքական կողմի ջղաձգումներին: «Ուրեմն մենք հասել ենք մեր նպատակին՝ ճշմարտությունը բացահայտ է», ասաց նա:

Տարվա ընթացքում Ռուբեն Քոչարի «Հերոստրատ» ֆիլմը մասնակցեց մի շարք փառատոների, իսկ Ալբերտ Մկրտչյանի «Ուրախ ավտոբուսը» միջազգային մրցանակների թիվը հասցրեց 8-ի:

Նկարչություն

Ֆրանսահայ ճանաչված նկարիչ Ժանսեմը ապրիլին եղավ Հայաստանում եւ Ցեղասպանության ինստիտուտ-թանգարանին նվիրեց իր «Ջարդը» նկարաշարը: Մայր աթոռ Սբ. Էջմիածնում մրցանակներ հանձնվեցին հայ 40 նկարիչների: Վենետիկի կենտրոնական դրամատան «Գամբո սան Լուկա» սրահում ապրիլին բացվեց 14 հայ նկարիչների ցուցահանդես: Շահեն Խաչատրյանն ազատվեց պատկերասրահի տնօրենի պաշտոնից...

... Անչափ շատ են եղել մշակութային իրադարձությունները 2002-ին: Չիու՝ հավատարմության տարում ամենաակնառուն այն էր, որ արվեստագետները հավատարիմ մնացին իրենց կոչմանը, չնայած դժվարություններին, անտեսումներին, իրենց դեմ փակվող դռներին: Եթե իսկապես արվեստագետ ես, ուրեմն ոչ մի պատ քո դեմ չի մնա:

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱԼՍՅԱՆ

Մրցաշրջան-2002-ի հաղթական ակնթարթները

Թող 2003 թ. նորանոր նվաճումների տարի լինի

Եվս մի քանի օր եւ պատմության գիրկը կանցնի մրցաշրջան-2002-ը, որը հարուստ էր տարբեր մարզաձեւերից անցկացված աշխարհի ու Եվրոպայի առաջնություններով, միջազգային խոշոր մրցաշարերով: Անկասկած, անցնող տարվա մարզական գլխավոր իրադարձություններն էին Սոլթ Լեյք Սիթիի ձմեռային 19-րդ օլիմպիադան եւ Ճապոնիայում ու Հարավային Կորեայում անցկացված ֆուտբոլի աշխարհի 17-րդ առաջնությունը: Մրցաշրջանը հագեցած էր նաեւ Հայաստանի մարզիկների համար, որոնց ելույթներին «Ազգը» պարբերաբար անդրադարձել է: Մրցաշրջան-2002-ն ուրախության եւ հիասթափության քիչ պահեր չպարգեւեց հայ մարզասերներին: Եղան ակնառու հաջողություններ, եղան նաեւ առանձին ձախողումներ, ինչն անխուսափելի է սպորտում: Ավարտվող տարին հատկապես «բերքառատ» էր հայ շախմատիստների համար, որոնց փառահեղ նվաճումները հաստատում են, որ իրոք Հայաստանն աշխարհի հզոր շախմատային տերությունների թվին է դասվում: Եվ բնավ էլ պատահական չէր, որ մրցաշրջան-2002-ի Հայաստանի 10 լավագույն մարզիկների ցանկում տեղ զբաղեցրին 4 շախմատիստներ: Եվ եթե մարզական լրագրողների միջեւ հարցումը մի փոքր ուշ անցկացվեր, անկասկած, լավագույն տասնյակում իր արժանի տեղը կգտներ նաեւ Լեւոն Արոնյանը, որը հայ շախմատիստների հաջող մրցելույթներին փառահեղ վերջակետ դրեց: Հանրագումարի բերելով մրցաշրջանի արդյունքները, եկեք վերհիշենք հայ մարզիկների հաղթական ակնթարթները:

Պարգեւը գտավ արժանի տիրոջը

Ազատ ոճային ըմբիշ Արամ Մարգարյանն օլիմպիական մարզաձեւերից աշխարհի չեմպիոնի կոչմանն արժանացած հայաստանցի միակ մարզիկն է: Ուստի պատահական չէր նրան հանրապետության լավագույն մարզիկ ճանաչելու լրագրողների ընտրությունը: Արամն իրեն գերազանց դրսեւորեց սեպտեմբերի սկզբին Թեհրանում անցկացված ազատ ոճի ըմբշամարտի աշխարհի առաջնությունում: 60 կգ քաշային կարգում հայ ըմբիշը մեկը մյուսի հետեւից գետնելով մրցակիցներին, մտավ եզրափակիչ: Այստեղ նրա մրցակիցը թուրք ըմբիշ Դոհանն էր, որի հետ նախկինում հանդիպել էր 1994 թ. Ֆինլանդիայում կայացած Եվրոպայի երիտասարդական առաջնության եզրափակիչում եւ հաղթել 3-1 հաշվով:

Գոտեմարտի առաջին իսկ վայրկյաններից Արամը զգաց, որ մրցակցի մաշկը շատ սահուն է: Թուրքն անազնիվ քայլի էր դիմել՝ մարմինն օծելով քսանյութով, որը շարունակ քրտնեցնում է: Հայ ըմբիշը փորձում էր հնարքներ կատարել, բայց չէր ստացվում, մատները սահում էին, ասես ձեռքը յուղի էր դիպչում: Մրցակիցը հաշվի մեջ առաջ անցավ, ապա Արամը վերականգնեց հավասարակշռությունը: Անհավասար պայմաններում շատ դժվար էր գոտեմարտել: Թուրք ըմբիշը գոտեմարտը շահում էր 3-2 հաշվով: Ընթանում էին վերջին վայրկյանները, երբ Արամին հաջողվեց գցում կատարել, սակայն, ցավոք, մրցավարներն այն չգրանցեցին: Այսպես, 28-ամյա հայ ըմբիշը ստիպված էր բավարարվել արծաթե մեդալով: Բայց ի վերջո արդարությունը հաղթանակեց եւ ոսկե մեդալը գտավ իր արժանի տիրոջը: Արգելված դեղամիջոցներ օգտագործելու համար թուրք ըմբիշը որակազրկվել էր եւ չեմպիոնի կոչմանն արժանացել էր Արամ Մարգարյանը, որի նվիրական երազանքը 2004 թ. Աթենքում օլիմպիական չեմպիոնի դափնուն արժանանալն է:

Իրենց վատ չդրսեւորեցին նաեւ մեր պատանի ազատ ոճային ըմբիշները: Հունիսին Վիլնյուսում կայացած ազատ ոճի ըմբշամարտի Եվրոպայի պատանեկան առաջնությունում Տիգրան Բաբախանյանը 46 կգ քաշայինների մրցավեճում գերազանցեց մրցակիցներին՝ կանգնելով պատվո պատվանդանի ամենավերին աստիճանին: Իսկ նրա թիմակից Սուրեն Աղյանը (42 կգ) արժանացավ բրոնզե մեդալի:

Հայկական շախմատի փառահեղ նվաճումները

Ընթացիկ մրցաշրջանում հայ շախմատիստների փառահեղ ելույթների հիմքը դրեց Լիլիթ Մկրտչյանը՝ գերազանց հանդես գալով հունիսին Բուլղարիայի Վառնա քաղաքում անցկացված կանանց շախմատի Եվրոպայի անհատական 3-րդ առաջնությունում: Հայ գրոսմայստերը վստահ մրցելույթների շնորհիվ առաջնության 114 մասնակիցների մեջ ցույց տվեց 2-րդ արդյունքը՝ 11 հնարավորից վաստակելով 8,5 միավոր: Լիլիթ Մկրտչյանն ընդամենը կես միավորով զիջեց չեմպիոնուհուն՝ բուլղարուհի Անտուանետա Ստեֆանովային: Ընդ որում, մրցաշարի ավարտից 2 տուր առաջ Լիլիթը 6,5 միավորով 3-7-րդ տեղերն էր բաժանում: Վերջնագծում հայ շախմատիստուհին կարողացավ 2 վճռորոշ հաղթանակ տոնել իր հիմնական մրցակցուհիների նկատմամբ եւ արժանիորեն դարձավ Եվրոպայի փոխչեմպիոնուհի: Այս հաջողությունն աննախադեպ է Հայաստանի կանանց շախմատում, որը վերջին տարիներին զգալի առաջընթաց է ապրել: Լիլիթ Մկրտչյանն իր բարձր կարգը հաստատեց նաեւ շախմատի համաշխարհային օլիմպիադայում մեծ ներդրում ունենալով մեր հավաքականի հաջող ելույթներում: Նա հավաքականին պարգեւեց առավելագույն քանակի միավորներ (8): 12

պարտիաներում Լիլիթը տարավ 5 հաղթանակ, 6-ն ավարտեց ոչ-ոքի, մեկում պարտվեց՝ վաստակելով հնարավոր միավորների 66,6 տոկոսը: Անկասկած, Լիլիթ Մկրտչյանը տաղանդավոր շախմատիստուհի է, այս տարի լրացրեց տղամարդկանց միջազգային վարպետի նորմա: Նրա եւ մյուս պատանի շախմատիստների հաջողություններին, անշուշտ, օժանդակեց տարեսկզբին Սմբատ Լպուտյանի նախաձեռնությամբ եւ ՀՀ վարչապետ Անդրանիկ Մարգարյանի աջակցությամբ հիմնադրված շախմատի ակադեմիան, որի ունկնդիրներից է նաեւ Լիլիթ Մկրտչյանը: Ակադեմիայի մյուս սաներն էլ շոշափելի հաջողության հասան: Հունաստանի Հերակլիոն քաղաքում անցկացված տարիքային տարբեր խմբերի շախմատի աշխարհի առաջնությունում Տիգրան Պետրոսյանը շատ մոտ էր մրցանակակիր դառնալուն: Մինչեւ 18 տարեկան շախմատիստների մրցաշարում Տիգրանը 11 հնարավորից վաստակեց 8 միավոր եւ Հարիկրիշնայի ու Պարագուայի հետ բաժանեց 3-5-րդ տեղերը: Միայն լրացուցիչ գործակիցներով Պետրոսյանը բրոնզե մեդալը զիջեց Հարիկրիշնային՝ զբաղեցնելով 4-րդ տեղը: Հաջող էր պատանի շախմատիստի ելույթը նաեւ տղամարդկանց ՀՀ բարձրագույն խմբի առաջնությունում, որտեղ 10 մասնակիցների մեջ 6-րդն էր: Նա լրացրեց միջազգային վարպետի նորման, նաեւ գրոսմայստերի կոչման առաջին բալը ստացավ: Շախմատի ակադեմիայի սաներ Զավեն Անդրեասյանն ու Դավիթ Պետրոսյանն էլ առաջին անգամ հաղթահարեցին միջազգային վարպետի նորմայի սահմանագիծը, իսկ Լիլիթ Գալոյանը լրացրեց միջազգային վարպետի նորման:

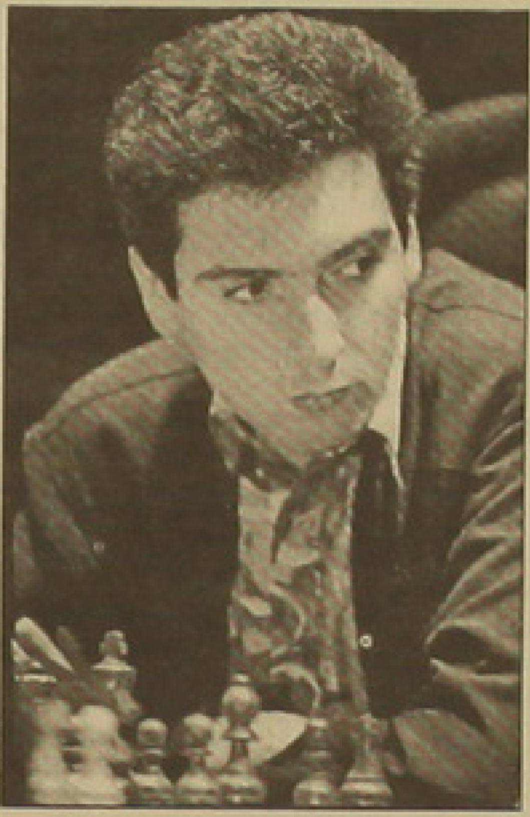

Տարին հաջող էր նաեւ Գաբրիել Սարգսյանի համար, որը համալրեց հայ գրոսմայստերների ընտանիքը՝ դառնալով 15-րդ անդամը: Գաբրիելը շատ մոտ էր հաջողությանը հունիսին Բաթումում անցկացված շախմատի Եվրոպայի անհատական 3-րդ առաջնությունում, որտեղ 9 միավորով Գագունաշվիլու, Վոլկովի եւ Գուրեւիչի հետ բաժանեց 2-5-րդ տեղերը: Ցավոք, մեդալների համար լրացուցիչ մրցախաղում Գաբրիելը զիջեց մրցակիցներին եւ բավարարվեց 5-րդ տեղով, որը եւս բարձր ցուցանիշ է: Փայլուն ելույթների շարքը շարունակվեց Սլովենիայի Բլեդ քաղաքում անցկացված շախմատի համաշխարհային 35-րդ օլիմպիադայում: ՀՀ հավաքականը Վլադիմիր Հակոբյան, Սմբատ Լպուտյան, Կարեն Ասրյան, Գաբրիել Սարգսյան, Արտաշես Մինասյան, Աշոտ Անաստասյան կազմով գերազանց մեկնարկից հետո մի փոքր «արգելակելով», ավարտական տուրերում կրկին համոզիչ հաղթանակներ հասնելով, դարձավ բրոնզե մրցանակակիր՝ կրկնելով 10 տարի առաջ Մանիլայում ցույց տված արդյունքը: Հավաքականի անդամներից յուրաքանչյուրն իր ուժերի ներածի չափով նպաստեց թիմի ընդհանուր հաջողությանը: Բայց, այնուամենայնիվ, պետք է առանձնացնել թիմի առաջատար Վլադիմիր Հակոբյանին, որն առաջին խաղատախտակի վրա ցույց տվեց բավական բարձր արդյունք: 11 հանդիպումներում Հակոբյանը վաստակեց 8 միավոր՝ չկրելով ոչ մի պարտություն: Այս արդյունքով նա զիջեց միայն ՌԴ հավաքականի առաջատար, աշխարհի 13-րդ չեմպիոն Գարրի Կասպարովին: Ի դեպ, Հակոբյանն այն երեք շախմատիստներից մեկն էր, որ օլիմպիադայում ոչ-ոքի ավարտեց պարտիան Գարրի Կասպարովի հետ: Իսկ մինչ այդ, Վլադիմիրն աշխարհի հավաքականի կազմում «Դարի մրցամարտում» արդեն 25-րդ քայլին հաղթել էր Կասպարովին: Փայլուն ելույթների շնորհիվ Հակոբյանին հաջողվեց հատել 2700-ի սահմանագիծը: Հունվարի 1-ին հրապարակվելիք ՖԻԴԵ-ի վարկանիշային ցուցակում Հակոբյանն առաջին անգամ կընդգրկվի 2700-ից բարձր վարկանիշ ունեցող էլիտար գրոսմայստերների շարքը:

Տարեմուտին շախմատային իր տաղանդով փայլատակեց նաեւ Լեւոն Արոնյանը՝ բազում տիտղոսներին ավելացնելով մինչեւ 20 տարեկան պատանիների աշխարհի չեմպիոնի կոչումը: Լեւոնը շատ վստահ անցկացրեց ողջ մրցաշարը՝ ցույց տալով գերազանց արդյունք: 13 հնարավորից Արոնյանը վաստակեց 10 միավոր՝ չկրելով ոչ մի պարտություն, վերջին 3 տուրերում տանելով կարեւոր հաղթանակներ: Հարկ է նշել նաեւ Սլովենիայում բնակվող մեր հայրենակից Սերգեյ Մովսիսյանի նվաճումները: Նա «Բոսնիայի» կազմում դարձավ

շախմատի եվրոպական չեմպիոնների գավաթակիր, արագ շախմատի Եվրոպայի առաջնությունում 1-2-րդ տեղերը բաժանեց, ճանաչվեց Սարաեւոյի ներկայացուցչական մրցաշարի հաղթող, հաջող հանդես եկավ շախմատային օլիմպիադայում՝ Սլովենիայի հավաքականում ցույց տալով լավագույն արդյունքը:

Սառույցը կոտրվեց

Վերջապես ուրախության եւ բերկրանքի պահեր ապրեցին նաեւ հայ ֆուտբոլասերները՝ կապված եվրագավաթներում Երեւանի «Փյունիկի» ելույթների հետ: Առաջին անգամ Հայաստանի չեմպիոնին հաջողվեց հաղթահարել չեմպիոնների լիգայի որակավորման փուլի արգելքը եւ մտնել հաջորդ փուլ: Արգենտինացի մասնագետ Օսկար Լոպեսի գլխավորությամբ «Փյունիկը» տպավորիչ հաղթանակներ տարավ ֆիննական «Տամպերեի» նկատմամբ (4-0, 2-0), իսկ հաջորդ փուլում թեեւ զիջեց ահեղ մրցակցին՝ Կիեւի «Դինամոյին», սակայն այդ հանդիպումներում էլ վատ տպավորություն չթողեց: Իսկ ներքին առաջնությունում «Փյունիկը» ֆուտբոլային բոլոր առումներով գերազանցեց մրցակիցներին՝ դառնալով ՀՀ չեմպիոն, գավաթակիր եւ սուպերգավաթակիր: Ցավոք, սպասելիքները չարդարացրեց ֆուտբոլի ՀՀ ազգային հավաքականը, որը Եվրոպայի առաջնության ընտրական մրցաշարի երկու հանդիպումներում վաստակեց ընդամենը մեկ միավոր եւ, բացառությամբ ուկրաինացիների հետ մրցամարտի 2-րդ կեսի, ոչնչով աչքի չընկավ: Հիշարժան էին Նիկիտա Սիմոնյանի 75-ամյակի եւ Էդուարդ Մարգարովի 60-ամյակի հանդիսավոր տոնակատարությունները «Հրազդան» մարզադաշտում:

Մեդալների հարուստ ավարով

Ընթացիկ մրցաշրջանում արձանագրվեցին նաեւ այլ նվաճումներ տարբեր մարզաձեւերի ներկայացուցիչների կողմից: Երեւանում անցկացված ուզբեկական ըմբշամարտի կուրաշի աշխարհի առաջնությունում սամբոյի աշխարհի եւ Եվրոպայի չեմպիոնուհի, բազում միջազգային մրցաշարերի մրցանակակիր Քրիստինե Նաջարյանը կանգնեց պատվո պատվանդանի ամենավերին աստիճանին: Կարինե Ղեւոնդյանը նվաճեց արծաթե մեդալ, Հարություն Ղարիբյանը դարձավ բրոնզե մրցանակակիր: Սամբոյի աշխարհի եւ Եվրոպայի առաջնություններից արծաթե եւ բրոնզե մեդալներով տուն վերադարձավ վանաձորցի Արթուր Գեւորգյանը, իսկ Շողիկ Գեւորգյանը Եվրոպայում ճանաչվեց 3-րդը: Հայաստանի նարդիստների «Էջմիածին-301» թիմը, որի կազմում էին Կոլյա Մոսոյանը, Խաչիկ Մելիքյանը եւ Սամվել Աղամանյանը, Մոնտե Կառլոյում անցկացված աշխարհի առաջնությունում նվաճեց չեմպիոնի տիտղոսը: Ուրախացրին հունահռոմեական ոճի մեր երիտասարդ ըմբիշները: Մայիսին Հարավսլավիայում կայացած Եվրոպայի առաջնությունում չեմպիոնի տիտղոսին արժանացան Ռոման Ամոյանը (50 կգ) եւ Արմեն Անտոնյանը (54 կգ), իսկ Արսեն Պողոսյանը (58 կգ) դարձավ բրոնզե մրցանակակիր:

Նշանակալի նվաճման հասավ լեռնագնաց Իգոր Խալաթյանը: Նա հայ առաջին լեռնագնացն էր, որ նվաճեց Էվերեստի դժվարահաս գագաթը: Թեեւ մրցաշրջանը հաջող չէր մեր բռնցքամարտիկների համար, սակայն հուլիսին Պերմում կայացած մարզաձեւի Եվրոպայի առաջնությունում մրցանակակիրների թվում տեղ գրավեց Մարատ Թովմասյանը (91 կգ)՝ արժանանալով բրոնզե պարգեւի: Նշանակալի հաջողության հասավ հրաձիգ Նորայր Բախտամյանը: Աշխարհի առաջնությունում գրավելով 6-րդ տեղը, Նորայրը դարձավ Աթենքի ամառային օլիմպիադայի ուղեգիր նվաճած հայաստանցի առաջին մարզիկը: Հարկ է նշել նաեւ մարմնամարզիկ Վահագն Ստեփանյանի արդյունքը, որը Եվրոպայի առաջնությունում բազմամարտում գրավեց պատվավոր 9-րդ տեղը: Ցավոք, անհաջող հանդես եկան հենակետային երկու մարզաձեւերի՝ հունահռոմեական ոճի ըմբշամարտի (մեծահասակներ) եւ ծանրամարտի ներկայացուցիչները:

Ավարտելով անցնող տարվա մարզական արդյունքների ամփոփումը, **«Ազգի»** մարզական բաժինը շնորհավորում է մարզաշխարհի ներկայացուցիչներին, բոլոր մարզասերներին գալիք Ամանորի կապակցությամբ եւ մաղթում նրանց ամենայն բարիք: Թող մրցաշրջան-2003-ը հայ մարզիկների համար նորանոր նվաճումների, ծանրակշիռ հաղթանակների տարի դառնա:

Էջը պատրաստեց
ԱՇՈՏ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆԸ

Չվարճալի, դոզահարող, սակայն հմայիչ ջրային այծը դրության տերն է լինելու 2003 թ. փետրվարի 1-ից

Ըստ չինական օրացույցի՝ 2003 թվականը հովանավորում է այծը: Այս տարի ձեր կյանքում ներքաղաքություն, ուրախություն եւ հաճելի արտիստական կեցվածքներ կլինեն: Այծի տարին, իրոք, կանանց տարի է: Այն փափկեցնելու է նույնիսկ ամենաանկոտրում, «երկաթյա տիկնոջ» սրտերը: Նրանց համար բացելու է հնազանդվելու եւ զիջելու մինչեւ այդ անծանոթ ուրախությունը: Այն ընտանիքներում, որտեղ կանանց վաղուց հաճոյախոսություններ չեն արել, փոփոխություններ են սպասվում: Այծն առաջարկում է վերադառնալ համատեղ կյանքի մեղրամսի օրերին, նայել իրար աչքերի:

Այծի տարում կանայք իրենց զաղտնի զենքն ունեն: Այն աշխարհի պես հին է՝ թուլությունը: Այն կանայք, ովքեր կհիշեն իրենց փխրունությունը, փոքր-ինչ անպատասխանատու կդառնան եւ կառավարման ղեկը կհանձնեն իրենց ուժեղ կեսին, գործերը կախարդական ձեւով կկարգավորվեն: Այծը խրախուսում է ստեղծագործությունը բոլոր բնագավառներում եւ շփումը երեխաների հետ:

Ինչպե՞ս դիմավորել Նոր տարին

2003 թվականի տերերը ջուրն է, կնճանակի մեջ հյուր է գալիս ջրային այծը: Խորհուրդ է տրվում տոնական սեղանը զարդարել դեկորատիվ շատրվանների հարեւանությամբ, կամ դրանք փոխարինել սենյակային բույսերով ու ծաղիկներով: Ջրային այծի գույներն են սեւը, կապույտը եւ մանուշակագույնը: Այծը ոչ այնքան նորաձեւությանը հետեւող է, որքան կանացի քնքշության մարմնավորում է: Ջրի տերերի շնորհիվ մարդուն նախնիները հովանավորում են. չմոռանաք սենյակները զարդարել ձեր տատիկ-պապիկների լուսանկարներով: Սեղանին որքան հնարավոր է շատ բյուրեղապակի դրեք, իսկ մոմերը ընտրեք սպիտակ, կարմիր, դեղին, սակայն ոչ մի դեպքում կապույտ կամ մանուշակագույն: Թարմ կանաչի առատությունը սեղանին ձեր տանը կպարգեւի ֆինանսական կայունություն. հիշեք չինական մի ասացված. «Այծը բարի ու վեհանձն է, երբ արածում է թարմ խոտ, սակայն համառ ու հիշաչար է աղքատիկ արոտավայրում»: Սա վերաբերում է նաեւ ճաշասեղանին՝ այն պետք է լինի առատ, հատկապես բաղկացած բանջարեղենից ու մրգերից, բազմաթիվ սալաթներից եւ, իհարկե, այնպիսի մեկ ճաշատեսակից, որը տանտիրուհին կպատրաստի առաջին անգամ: Թափանցիկ սափորով կաթը պետք է դրվի սեղանի կենտրոնում, կաթով-կաթնաշոռով փաղաքշվենիքի հետ: Եվ, ի վերջո, փոքրիկ, սակայն կարեւոր մանրամասն է ամանորյա տոնի զանգակը, որը պետք է կախել սենյակում: Իսկ Նոր տարին դիմավորելիս, ժամացույցի առաջին զանգերի հետ զանգահարել նաեւ զանգակով՝ խորհրդանշելով նրա մուտքը ձեր օջախ: Եթե կարող եք, ապա հնդկահավով զարդարեք ձեր տոնական սեղանը, քանզի խորհրդանշում է բարություն եւ առատություն:

Առաջին կենացը պետք է ուղեկցվի ուրախ պարեղանակով, որը նախանշան է չեզոքացնելու տարվա ընթացքում ձեզ սպասող տհաճությունները: Նոր տարին դիմավորեք ամուր փակված դռների հետեւում, որից հետո միայն բացեք դռները, ապա թե ոչ, այծի բերած հաջողությունները դուրս կհոսեն: Ամանորը դիմավորեք հեքիաթային միջավայրում, որով էլ պայմանավորված է տարվա հաջողությունը: Ասում են, ամենամեծ երջանկությունը սպասվում է նրանց, ովքեր Նոր տարին կդիմավորեն տանը, սեղանի շուրջ՝ ընտանիքի անդամներով:

«Հրեզուինդ» հորոսկոպներից ծաղկաքաղ՝

Այծի խորհուրդը 12 կենդանակերպի տակ ծնվածներին

Առնետ (1948, 1960, 1972, 1984, 1996)- Համարձակ դեպի առաջ: Տատանումների շրջանը հետեւում է: Ձեզ ի վերջո հնարավորություն է ընձեռվել զբաղվել հոգեհարազատ գործով: Ոգեշնչվելու առիթ կունենաք:

Ցուլ (1949, 1961, 1973, 1985, 1997)- Մի տխրեք, ձեր կասկածներն անհիմն են: Ավելի հաճախ ուրախացրեք ձեր հարազատներին ժպիտով եւ կկարողանաք համոզվել, որ դուք սիրված եք: Ձեր համար վերելքի տարի է:

Վագր (1950, 1962, 1974, 1986, 1998)- Պատրաստեք ճամպրուկները, տարին ձեզ հաջողություն է խոստանում հեռավոր եւ մոտ ճանապարհորդություններում: Հակառակական վիճակներից միայն դուք կարող եք ձեզ ազատել:

Ճագար (Կատու) (1939, 1951, 1963, 1975, 1987, 1999)- Ավելի լավ է գունդուկծիկ գալ եւ մոռանալ տաք թախտը: Տարվա բոլոր տհաճությունները արագ անցնող մանրուքներ են, իսկ դրա գլխավոր բարիքը համեստն է: Դուք կլինեք հաջողակ:

Վիշապ (1940, 1952, 1964, 1976, 1988, 2000)- Ի՞նչ հոգնեցուցիչ ունայնություն է շուրջը: Ամեն ինչի վրա ձեռք թափ տվեք եւ հեռու մնացեք մակերեսային հույզերից ու անպատասխանատու մարդկանցից. այս ամենը ձեզ համար չէ:

Օձ (1941, 1953, 1965, 1977, 1989, 2001)- Դուք բավական խնասում եք, որպեսզի նետվեք կրքերի հորձանուտը: Սակայն փորձելով դրանցից կողմ մնալ՝ հարազատներից եւ բարեկամներից շատ հեռու մի փախեք: Գործնական վերելք կունենաք:

Ձի (1942, 1954, 1966, 1978, 1990, 2002)- Ձեզ սպասում են հաջողություններ եւ բարգավաճում: Թեեւ դրա համար պետք է քանքեր գործադրեք: Անհրաժեշտության դեպքում ձեզ կօգնեն մտերիմները եւ բարեկամները:

Այծ (1943, 1955, 1967, 1979, 1991, 2003)- Բոլորի աչքերը ձեզ վրա են, հեռվում բացվում է հրաշալի ապագա, միայն կարողացեք տեսնել: Գործերի հաջողությունը պայմանավորված է ձեր կամքի դրսեւորումից:

Կապիկ (1944, 1956, 1968, 1980, 1992)- Ուրախ ժամանակներ են սկսվում, դուք կարող եք միանգամից մի քանի աղբյուրից օգտվել, իսկ խարդավանքները եւ հաճելի չարաճճիությունը նոր զարգացումների ձեզ կնետեն:

Աքլոր (1945, 1957, 1969, 1981, 1993)- Պատրաստ եղեք իրադարձությունների այնպիսի շրջադարձի, որ չեք հասկանա, թե որտեղ է վերջանում իրականությունը եւ սկսվում երեւակայությունը: Զգոն եղեք, եւ ամեն ինչ լավ կլինի:

Շուն (1946, 1958, 1970, 1982, 1994)- Թեեւ կգտնվեն մարդիկ, որոնք կփորձեն ձեզ հիասթափեցնել, սակայն դուք ավելի շատ շրջապատված կլինեք բարի մարդկանցով եւ ձեզ կուղեկցի հաջողությունը:

Վարազ (1947, 1959, 1971, 1983, 1995)- Տարին խոստանում է բարեկեցության անշեղ աճ ապագայի լավ հույսերով: Սակայն անձնական կյանքում երբեմն խոչընդոտների կհանդիպեք: Դա հնարավորություն կտա, որ դուք չսխալվեք:

«Հրե գունդ» շաբաթաթերթից քաղեց
ՄԱՐԻՆԵՏԱ ՄԱԿԱՐՅԱՆԸ

ԱՄՆ միջազգային զարգացման գործակալության «Ջրային ռեսուրսների կայուն կառավարում» ծրագրի շրջանակներում «Էկոլոգիական կենսակայունություն» հասարակական կազմակերպությունը՝ ԱՄՆ ՄԶԳ-ի Հայաստանում ջրային ռեսուրսների կայուն կառավարման ծրագրի իրականացման պաշտոնական կապալառու «Էյ-Ար-Դի Ինքը»-ի օժանդակությամբ, իրականացնում է «Հրազդան գետ թափվող արդյունաբերական հոսքաջրերի ազդեցության նվազեցում» ենթածրագիրը, որի նպատակը Հրազդան գետի վրա «Կաշի» ԲԲԸ-ի արտադրական գործունեության բացասական ազդեցության նվազեցումն է:

«Էկոլոգիական կենսակայունություն» ՀԿ-ն հույս է հայտնում, որ հասարակությունն ակտիվորեն կմասնակցի «Կաշի» ԲԲԸ-ի մաքրման կայանի վերակառուցման ծրագրի քննարկումներին:

ARD

Հարցերի եւ առաջարկների դեպքում դիմել հետեւյալ հասցեով՝
ք. Երեւան, Մ. Բաղրամյան 24 Դ, 908 սենյակ,
հեռ.՝ 52-38-30, 52-54-24: Ծրագրի ղեկավար՝
կենս. գիտ. թեկնածու Դշխուհի Սահակյան:

Մենք նվիրում ենք Ձեզ 2.5%

Նոր տարվա կապակցությամբ Յունիբանկը անակնկալ է պատրաստում իր հաճախորդների համար: Այժմ դեկտեմբերի 1-ից մինչեվ հունվարի 1-ը Դուք կարող եք շահավետ կերպով ներդնել Ձեր միջոցները 6 ամիս ժամկետով եվ առաջվա փոխարեն 9% ամսավճարի կամ 9.5%-ի փոխարեն ժամկետի վերջում ստանալ 11.5% կամ 12% համապատասխանաբար:

Դրամական փոխանցումներ
Ռուսաստանից Հայաստան
Հայաստանից Ռուսաստան,
ինչպես նաեւ Ուկրաինա, Մոլդովա և Վրաստա

«Յունիստրիմը» դրամական փոխանցումների համակարգ է, որը հնարավորություն է տալիս ֆիզիկական անձանց փոխանցել գումարը՝ առանց բանկային հաշվի բացման:

ՀՈՒՍԱԼԻ, ՇՏԱՊ, ԷԺԱՆ

2 ժամվա ընթացքում Ձեր հարազատները ու մերձավորները կարող են ստանալ դրամական փոխանցումը Հայաստանում, Ռուսաստանում կա Լեռնային Ղարաբաղում ընդամենը 1 % միջնորդավճարով:
«Յունիբանկն» այսօր ձեզ համար բացել է անմիջական ֆինանսակա պատուհան դեպի Ուկրաինա, Վրաստան և Մոլդովա:
Դուք կարող եք ձեր դրամը փոխանցել եւ ստանալ.

«Ուկրսիբբանկի» միջոցով (Ուկրաինա)՝
վճարելով փոխանցման գումարի ընդամենը 2 տոկոսը

«Կովկասիոնի» բանկի միջոցով (Վրաստան)՝
վճարելով փոխանցման գումարի ընդամենը 2 տոկոսը

«Բիզնես բանկի» միջոցով (Մոլդովա)՝
վճարելով փոխանցման գումարի ընդամենը 1.75 տոկոսը

UTRADERU
www.utrade.ru

Այսօր Հայաստանում լինելով հնարավորություն ունենք Ռուսաստանի ֆինանսակա շուկաներում գործարքներ կնքել UTRADE համակարգի միջոցով

Յունիբանկը Յունիստրում բանկի Ռուսական ֆոնդային կենտրոնի հետ համատեղ 2003թ. հունվարի 15-ից 25-ը հրավիրում է Ձեզ մասնակցելու ռուսական արժեթղթերի շուկայի և Հայաստանում արժեթղթերի առևտրի հեռանկարային իրականացմանը նվիրված սեմինարին: Սեմինարի շրջանակներում կկազմակերպվի մրցույթ, որի հաղթողներին կտրվի հնարավորություն անվճար իրականացնել գործարքներ արժեթղթերի ռուսական շուկայում՝ օգտվելով UTRADE համակարգից:

Դիմումները ընդունվում են մինչեւ դեկտեմբերի 25-ը հետեւյալ հասցեով
Յունիբանկ, Արովյան 26,
հեռ. 54 24 30, 54 24 31
e-mail: potikyan@unibank.am

UNIBANK
Հասցեները Երեւանում
Հայաստան 375051, Անդրանիկ 12
Հեռ. (374 1) 539870, 539871, 539872
E-mail: unibank@unibank.am
http://www.unibank.am
Telex: 243313 UNI AM
Աբովյան 26
Հեռ. (374 1) 542430, 542431, 542432

«Վանաձոր» մասնաճյուղ
377222, քաղ. Վանաձոր, Տիգրան Մեծի 53
Հեռ. (37405) 40872, 40873

«Գյումրի» մասնաճյուղ
377501, քաղ. Գյումրի, Հաղթանակի 1
Հեռ. (3740. 41) 33055, 33051

ՅՈՒՆԻՍՏՐԻՄ ԲԱՆԿ
Ռուսաստանում դրամական փոխանցումների վճարումն իրականացնում «Յունիստրիմ բանկը»
«Յունիստրիմ բանկի» բաժանմունքների հասցեները Մոսկվայում
■ մ. «Նովոսլոբոդսկայա», Սուվորովի հր. 1. հեռ. (095) 785-10-85
■ մ. «Կիտայգորոդ», Վարվարկա 14. հեռ. (095) 787-11-73
■ մ. «Պրոսպեկտ Միրա», Խաղաղության պող. 33, 1-ին մասնաշենք, գրասենյակային-առեւտրային կենտրոն «Օլիմպիկ պլազա», 7-րդ հարկ. հեռ./ֆաքս (095) 797-5803, 797-5886
■ մ. «Պերվոմայսկայա», 9-րդ Պարկովայա 37/2. հեռ. (095) 165-18-7
■ մ. «Սոկոլնիկի», Սոկոլնիչեսկի վալ 52/5. հեռ. (095) 268-00-25
■ մ. «Տեպլիյ ստան», Նախագծվող անցում 4386 տուն 1, կառույց 1 հեռ. (095) 349-94-10
■ մ. «Սոկոլ», «Վոյկովսկայա», Վոլոկոլամսկի խճուղի 2, կառույց 1 հեռ. (095) 785-53-65
Քաղ. Իժևսկ, Լենինի 138ա, հեռ. (0932) 23-02-73
E-mail: unistrum@unistrum.ru
http://www.unistrum.ru

Իրական բանկ իրական ներդրումներ

529353 ԱՆՎՃԱՐ ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆ

- Վաճառվում է MOTOROLA T191 բջջային հեռախոս: Գինը՝ 55.000 դրամ: Վաճառվում է նաեւ NOKIA 8250 բջջային հեռախոս: Գինը՝ 170 դոլար: Հեռ.՝ (09)423833:
- Սփյուռքահայ տեղեկատուին պահանջվում են ավտոդերձակներ, բարձր որակավորում ունեցող էլեկտրոնիկայի մասնագետ, կարբյուրատոր վերանորոգող վարպետ, ավտոմեքենա լվացողներ, պաստառապատող (обивщик), հեռ.՝ 09-40-80-42, Երեկոյան՝ 34-51-00, Դավիթ:
- Առաջարկում եմ վարսավիրական ծառայություններ: Հեռ.՝ 56-79-15, Վիկա:
- Կգնեմ դպիրոց ճաշտնական կամ գեղանկարչական արտադրության: Հեռ.՝ 454026:
- Վաճառվում է գեղանկարչական (օղլս) դաշնամուր լավ վիճակում, խոլ եւ սեղան (ռումինական): Հեռ.՝ 265555, 267691:
- Միջազգային կազմակերպությունն աշխատ է հրավիրում բարձրագույն կրթություն ուն անձանց, հարցազրույցով: Հեռ.՝ 223859 (ս 536846 (աշխ.), Գայանե:
- Վաճառվում է 3 սենյականոց բնակարան նում, Թումանյան 9, բն. 31, 9/8, 80/48 քմ: 9.500 դոլար: Հեռ.՝ 618196, Կարինե: Կամ փ նակում 1 եւ 2 սենյականոց բնակարաննե
- Կատարում եմ թարգմանություններ ֆրանսե հայերեն: Հեռ.՝ 771327:
- Վաճառվում է NOKIA 8210 բջջային հեռ ոգի քարտով: Գինը՝ 250 դոլար: Հեռ.՝ (09)49
- Վաճառվում է «MOTOROLA T191» նոր բջջ հեռախոս: Գինը՝ 50.000 դրամ: Հեռ.՝ (09 551:

«Գինդ» տպագրատուն, Երեւան, Բաղրամյանց 70ա Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69150. Տպաքանակը՝ 5000 Ստորագրված է տպագրության՝ 27. 12. 2002 Գինը՝ 100 դրամ